

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ I OCHRONA ŚRODOWISKA - OTO JAK TO DZIAŁA!

NACHHALTIGKEIT UND UMWELTSCHUTZ – SO GEHT’S!

ETHEM YILMAZ

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ I OCHRONA ŚRODOWISKA - OTO JAK TO DZIAŁA!

NACHHALTIGKEIT UND UMWELTSCHUTZ - SO GEHT'S!

Wydawca

Herausgeber

Ethem Yılmaz
Verlag für Kommunikation
Hellweg 1
44787 Bochum
Deutschland
Telefon: +49 (0)234 685491
E-Mail: ethemyilmaz@t-online.de

Redakcja

Redaktion

Ethem Yılmaz und Nds. Bingo-Umweltstiftung

Projekt graficzny

Grafische Gestaltung

Anıl Can Şimşek
Telefon: +90 554 9023539
E-Mail: anilcansimsek@gmail.com

Druk

Druck

Schürmann + Klagges GmbH & Co. KG
Druckerei, Verlag, Agentur
Industriestraße 34
44894 Bochum

Tłumaczenie

Übersetzung

Ewa Brune

Copyright ©2024

Wykorzystanie tekstu i ilustracji, nawet we fragmentach, bez zgody wydawcy stanowi naruszenie praw autorskich i podlega karze. Dotyczy to również powielania, tłumaczenia, mikrofilmowania i przetwarzania za pomocą systemów elektronicznych. Wszystkie logo, obrazy i znaki towarowe użyte i podane w tej książce są własnością ich właścicieli.

Die Verwertung der Texte und Bilder, auch auszugsweise, ist ohne Zustimmung des Verlages urheberrechtswidrig und strafbar. Dies gilt auch für Vervielfältigungen, Übersetzungen, Mikroverfilmung und für die Verarbeitung mit elektronischen Systemen. Alle in diesem Buch abgebildeten und genannten Logos, Sichtanzeigen und Marken sind Eigentum ihrer jeweiligen Besitzer.

Źródła

Quellenangaben

Renowacja przyjazna dla zdrowia i środowiska

Gesund und umweltfreundlich Renovieren

Federalny Urząd Ochrony Środowiska
Umweltbundesamt

Oszczędzanie energii w codziennym życiu

Energiesparen im Haushalt

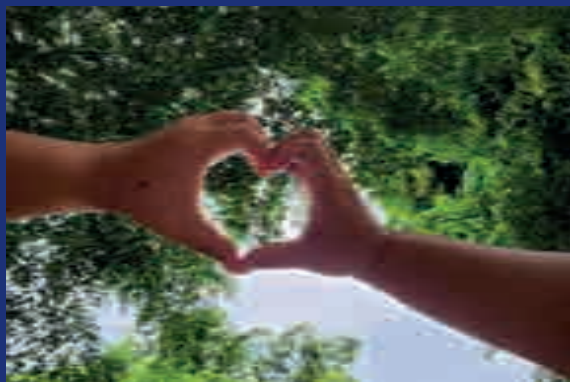
Federalny Urząd Ochrony Środowiska
Umweltbundesamt

Źródła zdjęć

Bildquellen

Nds. Bingo-Umweltstiftung
Shutterstock
Freepik

Spis treści

Inhaltsverzeichnis

Zrównoważona konsumpcja
Nachhaltiger Konsum

6

Unikanie plastiku
Plastikvermeidung

9

Segregacja odpadów
Mülltrennung

11

Renowacja przyjazna dla środowiska
Umweltfreundlich renovieren

22

Oszczędzanie energii w codziennym życiu
Energiesparen im Alltag

24

Transport przyjazny dla środowiska
Umweltfreundliche Mobilität

29

Ogrodnictwo przyjazne dla środowiska
Umweltfreundliches Gärtnern

31

Ochrona przyrody, lasy i woda
Naturschutz, Wälder und Gewässer

34

Działajmy razem!
Gemeinsam aktiv werden!

42

Karsten Behr**Dr. Sönke Burmeister**

Drodzy Obroncy Środowiska,

dzięki tej broszurze mamy przyjemność zaferować Wam przewodnik po ważnych kwestiach związanych z przyrodą i środowiskiem w Niemczech!

Jak możemy chronić przyrodę i środowisko wokół nas? Jak prawidłowo zachowywać się w siedliskach przyrodniczych? I w jaki sposób możemy wnieść pozytywny wkład w ochronę środowiska i zaoszczędzić pieniądze dzięki wielu małym krokom i zmianom w zachowaniu? Nasza broszura ma na celu pomóc Wam odpowiedzieć na te pytania!

W Niemczech ochrona środowiska jest zapisana jako cel państwa w art. 20a Ustawy Zasadniczej (Konstytucji). Jednakże, aby osiągnąć ten cel, każda osoba musi również wnieść swój wkład.

Produkty przyjazne dla środowiska, ekologiczne alternatywy i zrównoważone procesy produkcyjne mogą być promowane poprzez świadomą konsumpcję. Prawidłowe sortowanie odpadów jest kluczem do udanego recyklingu, a tym samym przyczynia się do zmniejszenia ilości odpadów i oszczędności surowców. Odpowiedzialne korzystanie z energii w naszym codziennym życiu ma kluczowe znaczenie dla zminimalizowania zużycia i zmniejszenia emisji CO2. To tylko niektóre z przykładów konkretnych działań, które przyczyniają się do ochrony naszego środowiska, a jednocześnie pomagają zachować cenne zasoby, zmniejszyć długoterminowe koszty i chronić naszą planetę dla przyszłych pokoleń!

Oprócz praktycznych informacji na temat ochrony środowiska i przyrody, przykłady dialogu zawarte w naszej broszurze pomogą Wam wymienić się pomysłami z innymi na interesujące Was tematy. Bądźcie aktywni, korzystajcie z możliwości w swoim otoczeniu, ucicie się nowych rzeczy, podejmujcie wspólne wysiłki i w ten sposób podnoście świadomość ekologiczną w naszym społeczeństwie.

Zróbmy to razem i przyczynimy się do ochrony naszego środowiska!

Serdeczne pozdrowienia

Karsten Behr

Prezes Niedersachsen Bingo-Umweltstiftung

Dr. Sönke Burmeister

Dyrektor Generalny, Członek Zarządu Niedersachsen Lotto-Sport-Stiftung

Liebe Mitstreiterinnen und Mitstreiter für den Umweltschutz,

wir freuen uns, Ihnen mit dieser Broschüre einen Leitfaden zu wichtigen Natur- und Umweltthemen in Deutschland an die Hand geben zu können!

Wie können wir Natur und Umwelt um uns herum schützen? Wie verhalten wir uns richtig in Naturlebensräumen? Und wie können wir selbst mit vielen kleinen Maßnahmen und Verhaltensänderungen einen positiven Beitrag zum Natur- Und Umweltschutz leisten und dabei auch noch Geld sparen? Unsere Broschüre soll Ihnen dabei helfen, diese Fragen zu beantworten!

In Deutschland ist der Umweltschutz als Staatsziel in Art. 20a des Grundgesetzes (Verfassung) fest verankert. Aber jeder Einzelne ist auch aufgerufen, dazu beizutragen, dass dieses Ziel auch erreicht werden kann.

So können durch bewussten Konsum umweltfreundlicher Produkte, ökologische Alternativen und nachhaltige Herstellungsprozesse gefördert werden. Ordnungsgemäße Mülltrennung ist der Schlüssel zu erfolgreichem Recycling und damit zur Minimierung von Abfallmengen und zur Einsparung von Rohstoffen. Die verantwortungsvolle Nutzung von Energie in unserem Alltag ist entscheidend, um unseren Verbrauch zu minimieren und den CO₂-Ausstoß zu reduzieren. Das sind nur einige Beispiele, bei denen konkrete Maßnahmen nicht nur zur Entlastung unserer Umwelt beitragen, sondern auch zur Schonung kostbarer Ressourcen, zur Senkung langfristiger Kosten sowie zum Schutz unseres Planeten für kommende Generationen!

Neben praxisnahen Informationen zu Umwelt- und Naturschutz enthält diese Broschüre außerdem Dialogmuster zu den einzelnen Themen, mit denen Sie sich zu Ihren Herzenthemen mit anderen austauschen können. Werden Sie aktiv, nutzen Sie die Angebote in Ihrem persönlichen Umfeld, um Neues zu erfahren, sich gemeinsam zu engagieren und so das Bewusstsein für Umweltthemen in unserer Gesellschaft zu erhöhen.

Lassen Sie es uns gemeinsam angehen und unseren Beitrag zum Erhalt unserer Umwelt leisten!

Herzliche Grüße

Karsten Behr

Geschäftsführer der Niedersächsischen Bingo-Umweltstiftung

Dr. Sönke Burmeister

Geschäftsführender Vorstand der Niedersächsischen Lotto-Sport-Stiftung

Na co należy zwrócić uwagę w zrównoważonej konsumpcji?

Worauf muss ich bei nachhaltigem Konsum achten?

Jakie są najważniejsze etykiety, na które należy zwrócić uwagę?

Was sind die wichtigsten Siegel, auf die man achten sollte?

Jak mogę podczas zakupów i generalnie ograniczyć zużycie plastiku?

Wie kann ich beim Einkaufen und in meinem Leben generell meinen Plastikkonsum begrenzen?

Zrównoważona konsumpcja Nachhaltiger Konsum

Bardziej świadoma konsumpcja promuje produkty przyjazne dla środowiska i zrównoważone praktyki produkcyjne. W dłuższej perspektywie powinno to pomóc chronić nasze zasoby naturalne i zachować planetę dla przyszłych pokoleń, jednocześnie zmniejszając negatywne skutki zmian klimatycznych.

Czym jest zrównoważona konsumpcja?

Was ist nachhaltiger Konsum?

Zrównoważona konsumpcja odnosi się do świadomego i odpowiedzialnego zakupu produktów i usług, które są akceptowalne społecznie, ekologicznie i ekonomicznie. Oznacza to wybieranie produktów wykonanych z materiałów przyjaznych dla środowiska, wyprodukowanych w sposób oszczędzający zasoby i wyprodukowanych w uczciwych warunkach pracy. Zrównoważona konsumpcja obejmuje również zmniejszenie ilości odpadów i korzystanie z produktów pochodzących z recyklingu, a także wspieranie firm, które są zaangażowane w ochronę środowiska i sprawiedliwość społeczną.

Wskazówki dotyczące zakupów przyjaznych dla środowiska

Tipps für umweltfreundliche Einkäufe

Zrównoważone zakupy

Nachhaltiges Einkaufen

- ▶ Używajcie toreb wielokrotnego użytku zamiast torebek plastikowych
- ▶ Wybierajcie produkty regionalne, aby zminimalizować emisję z transportu.
- ▶ Ustalajcie priorytet jakości nad ilością poprzez zakup trwałych produktów w celu zmniejszenia zużycia zasobów.

- ▶ Kupujcie opakowania uzupełniające i przelewajcie płyny do mniejszych pojemników.
- ▶ Rozważcie opcje zakupu towarów z drugiej ręki, aby wydłużyć cykl życia produktów.
- ▶ Podczas zakupów zwracajcie uwagę na etykiety sprawiedliwego handlu i ochrony środowiska.
- ▶ Wspierajcie lokalnych producentów i małe firmy, aby promować uczciwe warunki pracy.
- ▶ Podczas zakupów zwracajcie uwagę na świadomą konsumpcję i kupujcie tylko to, czego naprawdę potrzebujecie, aby uniknąć nadprodukcji.

Zrównoważone sprzątanie: łagodne i przyjazne dla środowiska

Nachhaltig putzen: Schonend und Umweltfreundlich

Produkty uniwersalne mogą być stosowane w celu zmniejszenia ilości plastikowych opakowań i aby sprzątać w sposób bardziej przyjazny dla środowiska. Jeszcze bardziej zrównoważone są środki domowe, takie jak ocet, kwas cytrynowy, soda i soda oczyszczona, które są nie tylko skuteczne w walce z brudem, ale często oznaczają również mniej odpadów z tworzyw sztucznych i szkodliwych dla środowiska składników.

Torby materiałowe zamiast plastikowych Stoffbeutel statt Plastiktüten

Łatwym sposobem na zmniejszenie ilości odpadów z tworzyw sztucznych jest używanie toreb wielokrotnego użytku lub własnego plecaka. Pozwoli to nie tylko zaoszczędzić plastik, ale także pieniądze. Siatki nadające się do prania są dobrym wyborem przy zakupie owoców i warzyw, ponieważ umożliwiają transport nieopakowanej żywności w sposób przyjazny dla środowiska, a tym samym pomagają uniknąć odpadów z tworzyw sztucznych.

Wielokrotnego użytku zamiast jednorazowego użytku

Mehrweg statt Einweg

Aby zmniejszyć nasz negatywny wpływ na środowisko, powinniśmy przestawić się na pojemniki wielokrotnego użytku. Wiele produktów jest obecnie dostępnych w takich pojemnikach, które mogą być używane przez lata. Aby zmniejszyć zużycie jednorazowych opakowań plastikowych podczas jedzenia poza domem, zaleca się, aby zawsze mieć przy sobie pudełko wielokrotnego użytku na żywność, składane pojemniki, sztuczne wielokrotnego użytku oraz kubek na kawę i herbatę.

Jakość zamiast ilości w odzieży

Qualität statt Quantität bei Kleidung

Zrównoważone zakupy odzieży są ważne, ponieważ nie wszystkie marki dotrzymują obietnic dotyczących zrównoważonego rozwoju. Zwracajcie uwagę na wiarygodne certyfikaty, takie jak GOTS lub IVN Best, które gwarantują uczciwą i ekologiczną produkcję. Kupowanie odzieży używanej jest jeszcze bardziej przyjazne dla środowiska, ponieważ jest już w obiegu i nie wymaga dodatkowej produkcji. Poza tym to również ulga dla portfela.

Zwracajcie uwagę na etykiety

Auf Labels achten

Etykiety na przetworzonych i zapakowanych produktach zawierają wiele informacji na temat zrównoważonego rozwoju produktu. Zaleca się jednak ostrożność, ponieważ producenci często używają pozornie ekologicznych etykiet, aby ich produkty wydawały się bardziej przyjazne dla środowiska niż są w rzeczywistości. Informacje na temat różnych znaków jakości pomogą Wam podejmować bardziej świadome decyzje związane z zakupami.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Czy może mi pan/pani udzielić wskazówek dotyczących zrównoważonych zakupów?
Können Sie mir Tipps für nachhaltiges Einkaufen geben?
- Gdzie i jak mogę znaleźć lokalne produkty podczas zakupów?
Wo und wie finde ich lokale Produkte beim Einkaufen?
- Czy sprzedaje pan/pani produkty ekologiczne?
Führen Sie Bioprodukte?
- Skąd pochodzą ryby/mięso/...?
Wo kommt der Fisch/das Fleisch/... her?
- Czy ta żywność zawiera konserwanty?
Beinhaltet dieses Lebensmittel Konservierungsmittel?
- Czy może mi pan/pani włożyć jedzenie na wynos do tego pojemnika?
Können Sie mir das Essen zum Mitnehmen in diese Dose füllen?
- Gdzie znaleźć produkty z napisem Blauer Engel [Niebieski Anioł]?
Wo finde ich Produkte mit dem Blauen Engel?
- Czy produkt zawiera mało albo nie zawiera szkodliwych substancji?
Ist das Produkt schadstoffarm/schadstofffrei?
- Jakie certyfikaty są ważne przy zakupie odzieży?
Welche Zertifikate sind beim Kleidungskauf wichtig?
- Czy mogę zostawić tutaj opakowania produktu?
Kann ich die Produktverpackungen bei Ihnen lassen?
- Jak ma pan/pani środki czyszczące przyjazne dla środowiska?
Welche umweltfreundlichen Reinigungsmittel führen Sie?
- Jak sprzątać w sposób przyjazny dla środowiska?
Wie kann man umweltfreundlich putzen?
- Które środki domowe są szczególnie trwałe i skuteczne w czyszczeniu?
Welche Hausmittel sind besonders nachhaltig und effektiv beim Reinigen?

Etykiety środowiskowe jako pomoc Umweltsiegel als Orientierungshilfe

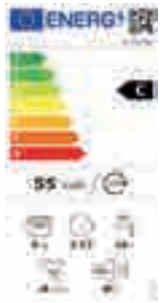
Etykiety te dostarczają informacji o tym, czy produkt spełnia określone normy środowiskowe. Kryteria te są kluczowe dla zrównoważonej konsumpcji. Możecie dokonywać świadomych ekologicznie zakupów, biorąc pod uwagę różne pieczęcie i etykiety.

<https://label-online.de/> - www.verbraucherzentrale.de

Etykieta energetyczna UE (dla urządzeń elektrycznych i podobnych produktów)

EU-Energielabel (für Elektrogeräte und ähnliche Produkte)

Dostarcza informacji na temat zużycia energii i wydajności urządzeń elektrycznych.

Pieczęć ekologiczna (dla żywności)

Bio-Siegel (für Lebensmittel)

Gwarantuje ekologiczne uprawy i stosowanie naturalnych metod w produkcji żywności.

Etykieta ekologiczna UE (dla różnych produktów codziennego użytku)

EU Ecolabel (für verschiedene Alltagsprodukte)

Dotyczy produktów o niskim wpływie na środowisko w całym ich cyklu życia.

Niebieski Anioł (dla różnych produktów codziennego użytku)

Blauer Engel (für verschiedene Alltagsprodukte)

Wskazuje produkty szczególnie przyjazne dla środowiska, których kryteria zostały opracowane w Niemczech.

Zielony Guzik (dla odzieży)

Grüner Knopf (für Bekleidung)

Gwarantuje, że odzież została wyprodukowana w społecznie i ekologicznie odpowiedzialnych warunkach.

Znak sprawiedliwego handlu fairtrade (dla żywności i innych produktów)

Fairtrade-Siegel (für Lebensmittel und weitere Produkte)

Znak Fairtrade charakteryzuje produkty, które zostały wytworzone w uczciwych warunkach dla producentów w krajach Globalnego Południa.

Unikanie plastiku Plastikvermeidung

Zużycie plastiku ma znaczący wpływ na środowisko, zwłaszcza poprzez plastikowe opakowania jednorazowego użytku. Zmniejszcie zużycie plastiku, unikając produktów jednorazowego użytku w życiu codziennym, takich jak talerze, sztućce, słomki do picia i mieszadła. Często lądują one w koszu na śmieci po zaledwie kilku minutach. Czy nie rozsądniej jest trochę więcej zmywać? Mniej plastiku jednorazowego użytku oznacza również mniejsze zanieczyszczenie wód i ekosystemów, co ostatecznie jest korzystne dla środowiska - i Waszego portfela.

Unikajcie plastiku jednorazowego użytku

Verzichten Sie auf Einwegplastik

Obecnie nie ulega wątpliwości, że zużycie plastiku ma znaczący wpływ na środowisko. Plastik jest wszechobecny w naszym życiu i codziennie spotykamy się z dużymi ilościami plastikowych opakowań jednorazowego użytku. Często dzieje się to nawet bez naszej świadomości. Zmniejszenie naszego własnego zużycia plastiku nie jest jednak takie trudne.

Unikajcie jednorazowych naczyń i sztućców w codziennym życiu.

Vermeiden Sie im Alltag Einweggeschirr und -besteck.

Zamiast używać jednorazowej zastawy stołowej, która jest używana tylko przez krótki czas, a następnie trafia do kosza, powinniśmy pomyśleć o alternatywach bardziej przyjaznych dla środowiska.

Jedną z opcji jest poświęcenie nieco więcej czasu na planowanie pikniku lub imprezy, aby chronić środowisko i zaoszczędzić pieniądze. Alternatywnie, można użyć naczyń wielokrotnego użytku lub oferować tylko napoje i przekąski bez zbędnych przedmiotów jednorazowego użytku.

Sklepy z towarem „bez opakowania” - supermarkety i sklepy dyskontowe

„Unverpackt“-Läden - Supermärkte und Discounter

Wspierajcie sklepy z towarem „bez opakowania” w celu zmniejszenia liczby plastikowych opakowań. Sklepy te umożliwiają klientom przynoszenie własnych pojemników i kupowanie produktów bez opakowań. Alternatywnie, cotygodniowe targi i sklepy ze świeżą żywnością oferują możliwość unikania plastiku.

Mniej plastiku w codziennym życiu

Weniger Plastik im Alltag

Plastikowe lub papierowe torby mają słabą równowagę ekologiczną. Zamiast tego wiele sklepów oferuje torby wielokrotnego użytku. Najlepiej jest zabrać z domu własny plecak lub torbę na zakupy. Jednorazowe butelki i puszki po napojach są praktyczne, ale powodują problemy z odpadami. Butelki wielokrotnego użytku są generalnie bardziej przyjazne dla środowiska.

Wiele restauracji oferuje obecnie systemy wielokrotnego użytku, a niektóre kawiarnie nagradzają zaangażowanie w ochronę środowiska, oferując tańszą kawę lub herbatę w kubkach wielokrotnego użytku.

Unikanie plastiku przy zakupie owoców i warzyw Plastikvermeidung beim Obst- und Gemüseein- kauf

Pakowanie jest powszechne, czy to ze względu na wygodę podczas zakupów czy też dlatego, że nawet owoce organiczne są często pakowane w plastikową folię w supermarkecie. Może to stanowić wyzwanie, jeśli chodzi o świadome ekologicznie zakupy. Wiele rodzajów owoców i warzyw nie potrzebuje plastiku, ponieważ mają naturalną skórkę lub można je po prostu umyć. Większość sklepów akceptuje kubki wielokrotnego użytku lub puszki, które przynosicie z sobą.

Używajcie ubrania przez długi czas Kleidung lange nutzen

Odzież syntetyczna, zwłaszcza sportowa i plenerowa, podczas prania uwalnia mikrodrobiny plastiku, których oczyszczalnie ścieków nie są w stanie całkowicie odfiltrować i dlatego trafiają do naszych wód. Zwróćcie uwagę na produkty wykonane z wełny i bawełny lub wiskozy i włókien bambusowych i unikajcie odzieży wykonanej z poliestru i podobnych tworzyw sztucznych.

Często kupujemy wiele nowych ubrań, ponieważ nie nosimy już starych. Jednym ze zrównoważonych rozwiązań jest organizowanie imprez wymiany ubrań z przyjaciółmi. Daje to starszym ubraniom drugie życie i pozwala uniknąć plastiku. Sklepy z odzieżą używaną i produkty wysokiej jakości również zachęcają do ponownego wykorzystania odzieży. Dobrym rozwiązaniem w przypadku ubrań, które nie są już potrzebne, jest przekazanie ich lokalnym organizacjom charytatywnym.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Jakie alternatywne rozwiązanie proponuje się w celu zastąpienia plastikowych toreb?
Welche Alternative wird empfohlen, um Plastiktüten zu ersetzen?
- Jak można łatwo zaoszczędzić lub uniknąć plastiku?
Wie kann man Plastik leicht einsparen oder vermeiden?
- Jakie są alternatywy przyjazne dla środowiska dla jednorazowej zastawy stołowej?
Welche umweltfreundlichen Alternativen gibt es zum Einweggeschirr?
- Jakie są alternatywy dla opakowań z tworzyw sztucznych?
Welche Alternativen gibt es zu plastikbasierten Verpackungen?
- Gdzie można kupić przyjazne dla środowiska torby wielokrotnego użytku?
Wo kann man umweltfreundliche Mehrweg-Tragetaschen kaufen?
- Jak możemy zmniejszyć zużycie plastiku?
Wie können wir unseren Plastikkonsum reduzieren?
- Chciał(a)bym kupować kawę/... w kubkach i butelkach wielokrotnego użytku.
Ich möchte Kaffee/... in wiederverwendbaren Trinkflaschen und Kaffeebechern kaufen.

Na co należy zwrócić uwagę podczas segregowania śmieci?

Worauf muss ich bei der Trennung von Müll achten?

Gdzie mogę uzyskać informacje na temat usuwania odpadów?

Wo bekomme ich Informationen zum Thema Müllentsorgung?

Segregacja odpadów

Mülltrennung

Właściwa segregacja odpadów promuje recykling i pomaga zmniejszyć ilość odpadów. Poprzez recykling surowców i redukcję ilości odpadów, wnosimy istotny wkład w ochronę środowiska i zrównoważone wykorzystanie ograniczonych zasobów. Ponadto bardziej świadoma postawa konsumencka nie tylko promuje ekologiczne myślenie, ale także uwrażliwia na wpływ naszych działań na środowisko i przyszłe pokolenia. Mogę uzyskać informacje na temat prawidłowej segregacji odpadów od władz odpowiedzialnych za gospodarkę odpadami w moim powiecie lub od odpowiedniej regionalnej firmy zajmującej się utylizacją odpadów.

Cel segregacji odpadów

Ziel der Mülltrennung

Podstawowym celem segregacji odpadów jest ich sortowanie według materiału lub typu w celu ułatwienia ich właściwej utylizacji i recyklingu. Praktyka ta umożliwia recykling cennych zasobów i pomaga zmniejszyć negatywny wpływ na środowisko, umożliwiając ponowne wykorzystanie niektórych materiałów. Ponadto segregacja odpadów obniża koszty gospodarki odpadami i chroni środowisko, zmniejszając ilość odpadów składowanych na wysypiskach i zachęcając do ponownego wykorzystania surowców.

Prosimy o nie wyrzucanie śmieci/opadów nielegalnie w naturze. Takie wyrzucanie jest zabronione i stanowi zagrożenie dla ludzi, zwierząt i środowiska.

Skutki toksycznych ścieków domowych

Auswirkungen giftiger Haushaltsabwässer

Toksyczne ścieki z gospodarstw domowych mogą prowadzić do poważnych problemów w zbiornikach wodnych:

- ▶ Uszkodzenia organizmów wodnych: Substancje chemiczne i zanieczyszczenia mogą zagrażać rybnom i innym organizmom wodnym, a nawet je zabijać.
- ▶ Zanieczyszczenie łańcucha pokarmowego: Toksyny gromadzą się w łańcuchu pokarmowym, co może

być również niebezpieczne dla osób spożywających skażone ryby lub wodę.

- ▶ Utrata zdolności do samooczyszczania: Zbiorniki wodne posiadają naturalną zdolność do samooczyszczania, która jest zakłócana przez zanieczyszczenia, co skutkuje gorszą jakością wody.

Wkład w ochronę wody w gospodarstwie domowym

Beitrag zum Gewässerschutz im Haushalt

Możesz podjąć następujące działania, aby aktywnie przyczynić się do ochrony wody:

- ▶ Nie wyrzucajcie chemikaliów, leków ani resztek farby do kanalizacji/toalety. W tym celu należy korzystać ze specjalnych punktów zbiórki lub zwrotu odpadów.
- ▶ Nie wyrzucajcie tłuszczów i olejów do kanalizacji/toalety, lecz oddajcie je do odpowiedniego punktu utylizacji.
- ▶ Używajcie środków czyszczących nie zawierających fosforanów i ulegających biodegradacji.
- ▶ Używajcie tylko niezbędnej ilości detergentów i środka do prania.
- ▶ Używajcie kranów oszczędzających wodę.
- ▶ Używajcie wody deszczowej; Zbierajcie wodę deszczową do podlewania ogrodu, aby zmniejszyć zużycie wody pitnej.

Papier i karton

Papier und Karton

Skuteczny recykling wymaga znajomości różnych rodzajów papieru i tektury. Czysty materiał ma kluczowe znaczenie i powinien być wolny od zanieczyszczeń, a usuwanie plomb i taśm ułatwia przetwarzanie. Oprócz recyklingu, redukcja i ponowne wykorzystanie papieru jest również ważne w celu zmniejszenia zapotrzebowania na surowce i oszczędność CO₂.

Jakie odpady powinny trafić do pojemnika na papier?

Welche Abfälle gehören in die Papiertonne?

- ▶ Broszury (bez folii)
- ▶ Czasopisma
- ▶ Gazety
- ▶ Kartony (np. po butach lub elektronice)
- ▶ Kartony zawierające środki piorące
- ▶ Katalogi
- ▶ Koperty (bez plastikowego okienka)
- ▶ Książki telefoniczne
- ▶ Listy (bez plastikowego okienka i plastikowej osłony)
- ▶ Opakowania kartonowe na produkty gospodarstwa domowego (np. środki czyszczące)
- ▶ Opakowania na żywność (czyste)
- ▶ Opakowania zabawek (bez zawartości plastiku)
- ▶ Paczki
- ▶ Papier do pakowania
- ▶ Papierowe torby na zakupy
- ▶ Pudełka
- ▶ Pudełka kartonowe (złożone)
- ▶ Pudełka po pizzy (o małej przyczepności)
- ▶ Segregatory (wykonane z tektury)
- ▶ Tektura

- ▶ Torby papierowe
- ▶ Torebki po cukrze
- ▶ Worki na mąkę

Co nie trafia do pojemnika na papier? Was kommt nicht in den Papiertonne?

- ▶ Bilety
- ▶ Chusteczki higieniczne
- ▶ Kalka techniczna
- ▶ Opakowania typu Tetra Pak
- ▶ Papier (mocno zabrudzony)
- ▶ Papier bitumiczny
- ▶ Papier do pieczenia
- ▶ Papier niebieski
- ▶ Papier olejowy
- ▶ Papier parafinowy
- ▶ Papier termiczny
- ▶ Papier woskowany
- ▶ Paragony
- ▶ Pozostałości tapet
- ▶ Pudełka kartonowe (mocno zabrudzone)
- ▶ Tapety
- ▶ Tektura (mocno zabrudzona)
- ▶ Zdjęcia

Wyjątkiem od tej reguły jest papier termiczny oznaczony Niebieskim Aniołem.

Szkło Glas

Zbieranie zużytego szkła odgrywa kluczową rolę w ochronie zasobów, oszczędzaniu energii i zmniejszaniu wpływu na środowisko. Wiele gmin oferuje własne pojemniki do recyklingu szkła, aby ułatwić prawidłową utylizację.

Rodzaje odpadów szklanych Arten von Glasabfällen

Butelki

Flaschen

Butelki na napoje, słoiki na żywność itp.

Szkło opakowaniowe

Verpackungsglas

Opakowania szklane na żywność, kosmetyki, leki itp.

Kolorowe i przezroczyste szkło

Farbige und klare Gläser

Powszechną praktyką jest segregacja szkła na kolorowe (brązowe, zielone, niebieskie) i przezroczyste. Ułatwia to recykling, ponieważ różne kolory mogą zawierać różne dodatki chemiczne.

Pośluczone szkło

Bruchglas

Pośluczone szkło, takie jak rozbite szyby okienne, lustra lub szklanki, należy zbierać i utylizować oddzielnie. Takie szkło często ma inny skład niż szkło opakowaniowe.

Co należy umieścić w pojemniku na szkło? Was kommt in den Glascontainer?

- ▶ Słoiki do przetworów
- ▶ Słoiki szklane jednorazowego użytku
- ▶ Słoiki na przyprawy
- ▶ Butelki szklane (bez pokrywek i korków)
- ▶ Słoiki do konserwowania
- ▶ Pojemniki kosmetyczne ze szkła
- ▶ Szklane butelki na perfumy
- ▶ Butelki na alkohol

Odpady opakowaniowe Verpackungsmüll

Lekkie opakowania są zbierane za pośrednictwem pojemnika na surowce wtórne, żółtego pojemnika lub żółtego worka, co zapewnia pierwszy krok w kierunku udanego recyklingu i stanowi ważny wkład w ochronę klimatu. Zasada jest następująca: jeśli na materiale opakowaniowym nadrukowany jest Zielony Punkt, można go również wrzucić do pojemnika na surowce wtórne.

Tworzywa sztuczne, metale i opakowania z metali lekkich należy wrzucać do pojemnika lub worka na surowce wtórne.

Kunststoffe, Metalle und

Leichtmetallverpackungen gehören in die Wertstofftonne bzw. den Wertstoffsack

- ▶ Butelki na produkty pielęgnacyjne
- ▶ Butelki PET
- ▶ Butelki plastikowe
- ▶ Butelki po środkach czyszczących
- ▶ Doniczki na kwiaty
- ▶ Folie
- ▶ Folie aluminiowe
- ▶ Folie ochronne (czyste)
- ▶ Folie z tworzyw sztucznych
- ▶ Kubki plastikowe (na jogurt)
- ▶ Lekkie opakowania z metalu
- ▶ Lekkie opakowania (z tworzyw sztucznych)
- ▶ Metalowe wieczka
- ▶ Miski plastikowe (czyste)
- ▶ Opakowania metalowe (puszki na napoje, puszki na konserwy, tace aluminiowe)
- ▶ Opakowania plastikowe (na żywność, środki czyszczące i kosmetyki)
- ▶ Opakowania typu Tetra Pak (kartony po napojach i mleku)

- ▶ Opakowania ze styropianu (po urządzeniach elektrycznych lub owocach)
- ▶ Pojemniki po jogurtach
- ▶ Pudełka transportowe
- ▶ Puszki konserwowe
- ▶ Tace aluminiowe
- ▶ Tace plastikowe
- ▶ Torby plastikowe
- ▶ Torebki
- ▶ Tuby
- ▶ Wiadra
- ▶ Woreczki plastikowe
- ▶ Zamknięcia metalowe
- ▶ Opakowania kompozytowe (Tetra Pak na mleko lub soki)

Należy również zapoznać się z lokalnymi przepisami i wytycznymi dotyczącymi recyklingu, ponieważ mogą się one różnić w zależności od regionu. Należy zwrócić się do lokalnego urzędu ds. odpadów lub regionalnej firmy zajmującej się utylizacją odpadów.

Czego nie wolno wrzucać do żółtego pojemnika? Was darf nicht in die Gelbe Tonne?

- ▶ Butle gazowe
- ▶ Duże i/lub długie przedmioty (brodziki, namioty, kanały kablowe, rury, słupy itp.)
- ▶ Jednorazowa maszynka do golenia
- ▶ Kompozytowe materiały gumowe
- ▶ Plastikowe zabawki,
- ▶ Płyty DVD, CD, kasety
- ▶ Szczoteczki do zębów
- ▶ zepsuta żywność w plastikowych opakowaniach (należy je wcześniej usunąć)

Metal Metall

Metal jest utylizowany za pośrednictwem lokalnych miejsc zbiórki na surowce wtórne.

Odpady nienadające się do recyklingu

Restmüll

Odpady resztkowe obejmują odpady, których nie można przypisać do określonej kategorii recyklingu i które nie nadają się do powtórnego wykorzystania. Prawidłowe usuwanie odpadów resztkowych jest bardzo ważne, aby zapewnić, że żadne niebezpieczne lub problematyczne materiały nie znajdą się w nich, a tym samym na składowisku.

Co trafia do pojemnika na odpady resztkowe?

Was gehört in die Restmülltonne?

- ▶ Artykuły higieniczne
- ▶ Artykuły higieniczne dla kobiet
- ▶ Ceramika
- ▶ Długopisy filcowe
- ▶ Folie plastikowe (nie nadające się do recyklingu)
- ▶ Kartony (silnie zabrudzone)
- ▶ Kartony (takie jak kartony po napojach z plastikową powłoką)
- ▶ Kasety audio i video
- ▶ Kasety z tonerem
- ▶ Leki
- ▶ Materiały opatrunkowe
- ▶ Niedopałki papierosów
- ▶ Odchody zwierzęce
- ▶ Opakowania (nie nadające się do recyklingu, np. powlekane pudełka kartonowe)
- ▶ Opakowania styropianowe
- ▶ Papier domowy
- ▶ Papier i tektura (mocno zabrudzone)
- ▶ Papier i tektura (powlekane)
- ▶ Paragony z kas fiskalnych
- ▶ Piasek dla ptaków
- ▶ Pieluchy

- ▶ Pończochy
- ▶ Popiół
- ▶ Porcelana
- ▶ Pozostałości gumy
- ▶ Ramki na zdjęcia
- ▶ Resztki jedzenia
- ▶ Resztki po majsterkowaniu
- ▶ Serwetki
- ▶ Skrawki skóry
- ▶ Stłuczone naczynia
- ▶ Strzykawki (w pojemnikach odpornych na przebicie)
- ▶ Szkło (nie nadaje się do zużytych szklanych pojemników)
- ▶ Szkło lustrzane
- ▶ Ściereczki do czyszczenia
- ▶ Ściółka dla małych zwierząt
- ▶ Ściółka zwierzęca
- ▶ Świece
- ▶ Tkaniny (np. zabrudzona odzież)
- ▶ Wkłady atramentowe
- ▶ Worki do odkurzaczy
- ▶ Worki po cementcie (puste)
- ▶ Zabawki plastikowe
- ▶ Zabawki plastikowe (nie nadające się do recyklingu)
- ▶ Zdjęcia
- ▶ Zmiotki
- ▶ Żarówki (nie żarówki energooszczędne)
- ▶ Żwirek dla kotów

Należy również zapoznać się z lokalnymi przepisami i wytycznymi dotyczącymi recyklingu, ponieważ mogą się one różnić w zależności od regionu. Nieprawidłowa utylizacja baterii i małych urządzeń elektrycznych może powodować poważne problemy; nie powinny one trafiać do odpadów resztkowych ani do pojemnika na surowce wtórne! Należy zapytać o to lokalne lub regionalne przedsiębiorstwo zajmujące się utylizacją odpadów.

Odpady organiczne Biomüll

Segregacja odpadów organicznych jest ważna w celu kompostowania tych materiałów i wykorzystania ich w zrównoważonej gospodarce odpadami. Pozwala to na odzyskanie cennych składników odżywczych i zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska.

Co trafia do pojemnika na odpady organiczne?

Was kommt in die Biomülltonne?

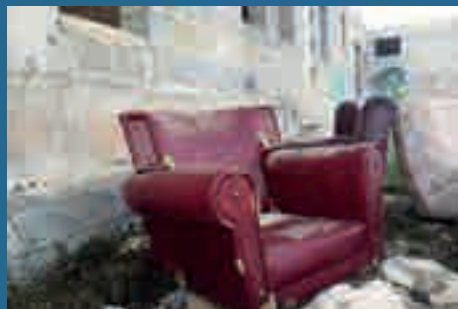
- ▶ Dzikie zioła
- ▶ Filtry do kawy
- ▶ Fusy z kawy
- ▶ Kwiaty (bez doniczki)
- ▶ Liście
- ▶ Odpady ogrodowe (np. po skoszeniu trawnika, liście, małe gałęzie)
- ▶ Odpady żywnościowe (zawinięte w gazetę)
- ▶ Pióra
- ▶ Resztki chleba
- ▶ Resztki ciasta
- ▶ Resztki kwiatów
- ▶ Resztki mięsa (zawinięte w gazetę)
- ▶ Resztki owoców
- ▶ Resztki ryb (zawinięte w gazetę)
- ▶ Resztki warzyw
- ▶ Resztki żywności (np. produkty do wyrobu ciasta, resztki mięsa i ryb)
- ▶ Rośliny (bez doniczki)
- ▶ Skorupki jaj
- ▶ Ścinki drzew
- ▶ Ścinki po skoszeniu trawnika
- ▶ Ścinki z krzewów

- ▶ Torebki po herbacie
- ▶ Trociny (z nieprzetworzonego drewna)
- ▶ Włosy
- ▶ Worki filtracyjne
- ▶ Ziemia doniczkowa

*Warto wiedzieć
Gut zu wissen*

Prawidłowa segregacja odpadów organicznych ma kluczowe znaczenie dla powstania wartościowego kompostu. Niektóre władze lokalne przekazują ten naturalny nawóz prywatnym gospodarstwom domowym do ogrodów lub na balkon

Odpady wielkogabarytowe Sperrmüll

Odpady, które nie mieszczą się w pojemnikach, są uważane za „odpady wielkogabarytowe” i są zbierane oddzielnie. Odpady wielkogabarytowe obejmują różne przedmioty, które ze względu na swój rozmiar lub charakter nie pasują do zwykłych pojemników na odpady i tam nie należą.

Odpady wielkogabarytowe to:

Das sind Sperrmüllgegenstände:

- ▶ Drewno (w rozsądnych ilościach)
- ▶ Materiały budowlane (w rozsądnych ilościach)
- ▶ Akwaria
- ▶ Artykuły do zabawy
- ▶ Błaty robocze
- ▶ Chłodziarki
- ▶ Czajniki
- ▶ Domki zabaw
- ▶ Drukarki
- ▶ Dywany
- ▶ Fortepiany
- ▶ Fotele
- ▶ Garderoby
- ▶ Grille
- ▶ Huśtawki
- ▶ Komputery
- ▶ Kredensy
- ▶ Krzesła
- ▶ Kuchenki mikrofalowe
- ▶ Lodówki
- ▶ Lustra
- ▶ Ławki narożne
- ▶ Łóżka
- ▶ Materace
- ▶ Meble metalowe

- ▶ Meble ogrodowe
- ▶ Meble z elementami elektronicznymi
- ▶ Miksery
- ▶ Monitory
- ▶ Monitory komputerowe
- ▶ Odkurzacze
- ▶ Okapy kuchenne
- ▶ Organy
- ▶ Piekarniki
- ▶ Półki
- ▶ Pralki
- ▶ Ramy łóżek
- ▶ Rowery
- ▶ Sofy
- ▶ Stelaże
- ▶ Stoły
- ▶ Suszarki
- ▶ Szafki kuchenne
- ▶ Szafy na ubrania
- ▶ Telewizory
- ▶ Tostery
- ▶ Walizki (puste)
- ▶ Wózki dziecięce
- ▶ Wykładziny dywanowe
- ▶ Zamrażarki
- ▶ Zmywarki
- ▶ Zmywarki do naczyń
- ▶ Żelazka

Należy pamiętać, że odbiór odpadów wielkogabarytowych może się różnić w zależności od gminy, a niektóre przedmioty mogą nie zostać zaakceptowane. Przed pozbyciem się odpadów zaleca się sprawdzenie szczegółowych wytycznych u lokalnych władz lub firm zajmujących się utylizacją odpadów. Odbiór odpadów wielkogabarytowych kosztuje niewiele, a w niektórych regionach jest bezpłatny.

Odpady specjalne Sondermüll

Produktów zawierających szkodliwe substancje nie wolno wyrzucać do pojemnika na odpady resztkowe, ponieważ nie można ich wtedy prawidłowo zutylizować, a szkodliwe substancje mogą przedostać się do środowiska. Odpady specjalne mogą być bezpłatnie utylizowane w normalnych ilościach w komunalnych punktach zbiórki odpadów. Ponadto sprzedawcy są również zobowiązani do odbioru niektórych produktów zawierających substancje niebezpieczne, takich jak stare baterie, akumulatory i zużyty olej.

Te substancje to odpady specjalne Diese Materialien sind Sondermüll

- ▶ Akumulatory
- ▶ Baterie
- ▶ Chemikalia
- ▶ Chemikalia fotograficzne
- ▶ Chłodziwa
- ▶ Farby
- ▶ Herbicydy
- ▶ Jarzeniówki
- ▶ Kwasy
- ▶ Lakiery
- ▶ Leki
- ▶ Ługi
- ▶ Materiały zawierające azbest
- ▶ Odpady elektroniczne
- ▶ Odpady olejowe
- ▶ Oleje
- ▶ Pestycydy
- ▶ Pozostałości olejów
- ▶ Pozostałości tłuszczu
- ▶ Przedmioty zawierające rtęć (takie jak termometry

lub lampy energooszczędne)

- ▶ Puszki z aerozolem
- ▶ Rozpuszczalniki
- ▶ Środki czyszczące (silne)
- ▶ Środki ochrony roślin

Warto wiedzieć Gut zu wissen

Energooszczędne lampy LED i świetlówki muszą być utylizowane w odpowiedni sposób i nie mogą być wyrzucane do kosza na śmieci. Zamiast tego należy je zanieść do gminnych punktów zbiórki odpadów elektronicznych lub zwrócić je różnym sprzedawcom detalicznym, takim jak jak markety budowlane, sklepy elektryczne, a nawet sklepy spożywcze (jeśli sprzedają artykuły elektryczne). Zwrot jest bezpłatny.

Stare urządzenia elektryczne Elektro-Altgeräte

Urządzenia elektryczne należy oddawać w gminnych punktach zbiórki lub u sprzedawców. Duże firmy handlowe, a także duże sklepy spożywcze i dyskonty, oferujące urządzenia elektryczne, są zobowiązani do ich przyjmowania. Muszą oni również bezpłatnie odbierać stare urządzenia w przypadku zakupu nowych, większych urządzeń. Sprzedawcy internetowi są również zobowiązani do odbioru odpadów elektronicznych.

Co jest utylizowane w centrach recyklingu lub w miejscach zbiórki na surowce wtórne?

Was wird in den Recyclingzentren entsorgt?

- ▶ Adaptery (obowiązek od maja 2019 r.)
- ▶ Anteny
- ▶ Aparaty cyfrowe
- ▶ Cyfrowe ramki do zdjęć
- ▶ Czajniki
- ▶ Drukarki
- ▶ Dyski zewnętrzne
- ▶ Ekspresy do kawy
- ▶ Faksy
- ▶ Kalkulatory kieszonkowe
- ▶ Klawiatury
- ▶ Komputery
- ▶ Komputery stacjonarne
- ▶ Konsole do gier
- ▶ Konsole do gier elektronicznych
- ▶ Kuchenki
- ▶ Kuchenki mikrofalowe
- ▶ Lampy fluorescencyjne
- ▶ Lampy neonowe
- ▶ Laptopy
- ▶ Lodówki
- ▶ Meble z elementami elektronicznymi
- ▶ Miksery
- ▶ Monitory aktywności
- ▶ Monitory komputerowe
- ▶ Mysz komputerowa
- ▶ Odkurzacze
- ▶ Odtwarzacze CD
- ▶ Odtwarzacze DVD
- ▶ Pendrive
- ▶ Piekarniki
- ▶ Pralki
- ▶ Radioodbiorniki
- ▶ Reflektory UV
- ▶ Skanery
- ▶ Suszarki do włosów
- ▶ Systemy stereo
- ▶ Tablety
- ▶ Telefony
- ▶ Telefony komórkowe (bez baterii)
- ▶ Telewizory
- ▶ Tostery
- ▶ Urządzenia informatyczne i ekranowe
- ▶ Wtyczki
- ▶ Zabawki elektroniczne
- ▶ Zamrażarki
- ▶ Zegarki typu smartwatch
- ▶ Żarówki energooszczędne
- ▶ Żelazka

Stare Ubrania, korki, płyty CD i DVD

Altkleider, Korken, CD und DVD

Stare ubrania Altkleider

Do pojemników na odzież używaną należy wrzucać wyłącznie czystą i dobrej jakości odzież i tekstylia. Obejmuje to:

Odzież: Koszule, spodnie, kurtki, swetry, spódnice, sukienki itp.

Buty: W parach lub osobno

Akcesoria: Paski, czapki, szaliki, rękawiczki itp.

Bielizna pościelowa: Prześcieradła, poszewki na poduszki, kołdry itp.

Tekstylia: Ręczniki, obrusy, zasłony itp.

Ważne jest, aby odzież była czysta i sucha, ponieważ wilgotna lub zabrudzona odzież jest trudniejsza do recyklingu i może prowadzić do rozwoju pleśni.

Odzież używana może być utylizowana na różne sposoby, w zależności od stanu:

- ▶ Ubrania w dobrym stanie można przekazać organizacjom charytatywnym, które prześlą je potrzebującym.
- ▶ Wiele sklepów z używaną odzieżą przyjmuje używane ubrania i sprzedaje je dalej.
- ▶ Firmy i organizacje organizują zbiórki odzieży do ponownego wykorzystania lub recyklingu.

- ▶ W niektórych obszarach istnieją pojemniki do zbiórki używanej odzieży, które są tworzone przez firmy zajmujące się recyklingiem lub organizacje non-profit.

Korki Korken

- ▶ Niektóre centra recyklingu, instytucje społeczne i sprzedawcy wina zbierają korki, ponieważ korek jest poszukiwanym surowcem. Ze względu na nadmierną eksploatację lasów dębu korkowego, korki z recyklingu są przetwarzane na organiczne materiały izolacyjne i wykładziny podłogowe.

CD i DVD CD und DVD

- ▶ Płyty CD i DVD składają się w 99 procentach z poliwęglanu, który można łatwo poddać recyklingowi i ponownie wykorzystać do produkcji nowych nośników danych lub plastikowych komponentów. Wrażliwe dane można zniszczyć poprzez uprzednie porysowanie płyty. Niektóre centra recyklingu i sklepy elektryczne zbierają stare płyty CD i DVD. Jeśli recykling płyt nie jest możliwy, w razie potrzeby można je wyrzucić do pojemnika na odpady resztkowe.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Co oznacza Zielony Punkt?
Was bedeutet der Grüne Punkt?
- Opakowania z Zielonym Punktem są wyrzucane do żółtych pojemników/żółtych worków na śmieci.
Verpackungen mit dem Grünen Punkt kommen in die gelbe Tonne/in den gelben Sack.
- Czy są ulotki/broszury zawierające informacje na temat odpadów, np. „co gdzie wrzucać”?
Gibt es Informationen/Broschüren zur Abfallberatung wie z.B. „Was gehört wohin“?
- Czy ma pan/pani usługę kontenerową?
Haben Sie einen Containerdienst?
- Mój żółty pojemnik/pojemnik na odpady organiczne/pojemnik na papier nie został opróżniony.
Meine gelbe Tonne/Biotonne/Papiertonne wurde nicht geleert.
- Mój pojemnik na śmieci jest nieprawidłowo zapełniony, co mogę zrobić?
Meine Tonne ist falsch befüllt, was kann ich tun?
- Gdzie mogę dostać żółte worki/worki na surowce wtórne?
Wo kann ich gelbe Säcke/Wertstoffsäcke bekommen?
- Chcę wymienić pojemniki.
Ich möchte die Tonnen/Behälter umbestellen.
- Gdzie znajduje się najbliższy punkt zbiórki śmieci?
Wo ist die nächste Abfallsammelstation?
- Gdzie znajdują się gminne pojemniki na stare ubrania?
Wo gibt es kommunale Container für Altkleider?

- Gdzie znajdują się specjalne kontenery na butelki/...?
Wo sind Containerstandplätze für Flaschen/...
- Gdzie mogę oddać zużyty olej silnikowy/zużyte opony?
Wo kann ich Altöl/Altreifen abgeben?
- W które dni opróżniane są pojemniki na odpady reszkowe/pojemniki na odpady organiczne/pojemniki na papier?
An welchen Tagen erfolgen die Leerungen der Restmülltonne/ Biotonne/Papiertonne?
- Gdzie wyrzucane są problematyczne śmieci/ złom elektryczny?
Wo kann man Problemabfälle/Elektroschrott abgeben?
- Gdzie mogę oddać stare płyty CD i DVD?
Wo kann ich alte CDs und DVDs abgeben?
- Gdzie mogę oddać odpady wielkogabarytowe?
Wo kann man Sperrmüll abgeben?
- Chciałbym umówić się na odbiór odpadów wielkogabarytowych.
Ich möchte einen Sperrmülltermin anmelden.
- Jak należy prawidłowo utylizować urządzenia elektryczne i żarówki energooszczędne?
Wie sollen Elektrogeräte und Energiesparlampen richtig entsorgt werden?
- Gdzie znajdują się miejsca zbiórki surowców wtórnych?
Wo befinden sich die Wertstoffhöfe?
- Kiedy są otwarte wysypiska śmieci/ miejsca zbiórki surowców wtórnych?
Wann sind die Öffnungszeiten der Zentraldeponie/Wertstoffhöfe?

Renowacja przyjazna dla środowiska Umweltfreundlich renovieren

Ekologiczne praktyki renowacyjne oparte na długotrwałych materiałach budowlanych i energooszczędnych technologiach mogą zmniejszyć zużycie szkodliwych materiałów i poprawić efektywność energetyczną budynku.

Przykłady zrównoważonego świadomego projektowania wnętrz

Nachhaltige Tipps für eine bewusste Raumgestaltung

Istnieje wiele opcji tapet, farb ściennych i lakierów w sklepach budowlanych, korzystajcie z dostępnego wyboru przyjaznych dla środowiska i długotrwałych produktów.

Sugestie dotyczące świadomego wyboru produktów w celu upiększenia domu:

Tipps für eine bewusste Produktauswahl zur Verschönerung Ihres Zuhauses:

- ▶ Unikajcie ekspozycji na farby i lakiery w pomieszczeniach, stosując oddychające materiały, które regulują wilgotność i promują zdrowy klimat w pomieszczeniach. Zwracajcie uwagę na zawartość zanieczyszczeń.
- ▶ Tanie farby często wymagają dwukrotnie większych ilości niż farby wysokiej jakości, co jest szkodliwe dla portfela, zdrowia i środowiska.
- ▶ Sprawdźcie czy produkty oznaczone jako „lakiery ekologiczne” lub „organiczne” są na bazie wody i czy posiadają znak Błękitnego Anioła.
- ▶ Badania pokazują, że lakiery na bazie wody i o obniżonej zawartości rozpuszczalników mogą dorównywać lub przewyższać wydajnością farby na bazie rozpuszczalników.

- ▶ Należy pamiętać, że lakiery i podłogi powinny do siebie pasować. Często wymagana jest specjalistyczna porada.

Pozostałości i czyszczenie

Reste und Reinigung

Podczas czyszczenia pędzli po użyciu lakierów lub farb, nadmiar materiału należy najpierw zetrzeć na papier lub tkaninę. W przypadku lakierów lub farb dyspersyjnych do czyszczenia często wystarcza woda i środek do czyszczenia rąk. Rozcieńczalniki i wiele środków do czyszczenia pędzli składa się w 100% z agresywnych rozpuszczalników. Należy unikać kontaktu ze skórą, wdychania lub połknięcia! Po wyczyszczeniu, pozostałości należy również zutylizować jako odpady specjalne.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Gdzie mogę pozbyć się odpadów budowlanych?
Wo kann ich meinen Bauabfall entsorgen?
- Jak prawidłowo czyścić pędzle po użyciu farb lub lakierów?
Wie reinigt man Pinsel nach der Verwendung von Lacken oder Farben richtig?
- Jak należy utylizować odpady z tapet?
Wie sollten Tapetenreste entsorgt werden?
- Które materiały nadają się do zrównoważonej renowacji?
Welche Materialien eignen sich für eine nachhaltige Renovierung?
- Jak można zwiększyć efektywność energetyczną budynków?
Wie kann die Energieeffizienz von Gebäuden verbessert werden?
- Na jakie pieczęcie i certyfikaty należy zwrócić uwagę przy wyborze produktu?
Welche Siegel und Zertifizierungen sollte ich bei der Produktauswahl beachten?
- Gdzie mogę uzyskać fachową poradę przy podejmowaniu decyzji o zakupie?
Wo erhalte ich kompetente Fachberatung für meine Kaufentscheidung?
- Jakiego rodzaju pozostałości są generowane jako odpady specjalne podczas czyszczenia?
Welche Art von Rückständen fallen bei der Reinigung als Sondermüll an?

Warto wiedzieć Gut zu wissen

Wybierajcie oddychające farby i wolne od zanieczyszczeń lakiery z Błękitnym Aniołem. Wysokiej jakości farby są bardziej wydajne i przyjazne dla środowiska. Pozbywajcie się resztek farby w sposób przyjazny dla środowiska, aby chronić zdrowie i środowisko.

Co powinienem/powinnam zrobić, jeśli chcę oszczędzać energię w moim domu?

Was muss ich tun, wenn ich in meiner Wohnung Energie sparen möchte?

Jak wietrzyć prawidłowo?

Wie lüfte ich richtig?

Jak oszczędzać energię przy wyborze urządzeń elektrycznych?

Wie spare ich bei der Auswahl von Elektrogeräten Energie?

Oszczędzanie energii w codziennym życiu Energiesparen im Alltag

Efektywne wykorzystanie energii w codziennych czynnościach ma kluczowe znaczenie dla zminimalizowania zużycia energii, zmniejszenia emisji CO₂, a tym samym aktywnego przyczyniania się do ochrony klimatu. Świadome zużycie energii i korzystanie z energooszczędnych technologii może nie tylko zmniejszyć zanieczyszczenie środowiska, ale także obniżyć długoterminowe koszty i zachować zasoby dla przyszłych pokoleń.

Oszczędne korzystanie z chłodziarek i zamrażarek

Sparsame Nutzung von Kühl- und Gefriergeräten

Energooszczędne urządzenia odgrywają ważną rolę w obniżaniu kosztów energii elektrycznej w gospodarstwie domowym, często nawet o 20 procent. Ich zużycie energii zależy od różnych czynników, takich jak ciepło wewnątrz i to, jak dobrze odprowadzają je na zewnątrz. Głównym celem jest utrzymanie pożądanej temperatury chłodzenia wewnątrz. Oznakowanie takich urządzeń pomaga konsumentom podejmować energooszczędne decyzje i obniżyć koszty.

- ▶ Lodówki i zamrażarki najlepiej umieszczać w pomieszczeniach z niewielkim ogrzewaniem lub bez ogrzewania, takich jak piwnica, aby zminimalizować zużycie energii. Należy unikać bliskości źródeł ciepła, takich jak kuchenki i bezpośrednie światło słoneczne.
- ▶ Zmniejszcie zużycie energii przez chłodziarki i zamrażarki, minimalizując powstawanie szronu. Przed przechowywaniem podgrzanej żywności należy odczekać, aż ona ostygnie.
- ▶ Układajcie żywność w lodówce i zamrażarce tak, aby zminimalizować czas otwierania drzwi i ograniczyć przedostawanie się ciepłego powietrza.

- ▶ Natychmiast wymieniacie uszkodzone uszczelki drzwi, aby zapobiec stratom energii.
- ▶ Przechowujcie żywność w temperaturze 7°C w chłodziarce i minus 18°C w zamrażarce, aby zminimalizować zużycie energii.
- ▶ Jeśli urządzenie nie będzie używane przez dłuższy czas, należy je wyłączyć, dokładnie wyczyścić i pozostawić drzwi otwarte, aby zapobiec powstawaniu pleśni.
- ▶ Żywność w lodówce należy przykrywać i dobrze zapakować podczas zamrażania, aby zminimalizować powstawanie szronu. Krótsze czasy otwarcia ograniczają wnikanie wilgoci.
- ▶ Jeśli urządzenie nie jest wyposażone w funkcję automatycznego rozmrażania, należy je rozmrażać co najmniej raz w roku.
- ▶ Kupując lodówkę, należy wybrać odpowiedni typ i rozmiar, aby uniknąć marnowania energii. Zwracajcie uwagę na klasę efektywności energetycznej A+++ , aby zminimalizować zużycie energii i w dłuższej perspektywie zaoszczędzić koszty.

Warto wiedzieć Gut zu wissen

Małe urządzenia elektryczne, takie jak czajniki, urządzenia do gotowania jajek, w piekarniki są praktyczne i ekonomiczne. Pomagają szybko podgrzać wodę lub przygotować jedzenie i zużywają mniej energii elektrycznej niż duże kuchenki. Oznacza to, że energia może być wykorzystywana w sposób ukierunkowany i wydajny.

Znajdowanie złodziei energii elektrycznej Finden Sie die Stromdiebe

Aby określić, których urządzeń dotyczy problem, zaleca się użycie miernika lub monitora kosztów energii. Te urządzenia pomiarowe są odpowiednie dla prawie wszystkich elektrycznych urządzeń gospodarstwa domowego, elektroniki domowej, elektrycznie sterowanych zbiorników ciepłej wody i odbiorników satelitarnych z wtyczką i napięciem 230 V. Po wprowadzeniu taryfy za energię elektryczną monitor określa zużycie energii elektrycznej i mocy, zużycie energii i koszty zużycia.

Monitory kosztów energii i inne urządzenia pomiarowe są dostępne u wyspecjalizowanych sprzedawców detalicznych, takich jak sklepy budowlane i sklepy z elektroniką. Można je również wypożyczyć w wybranych instytucjach, takich jak ośrodki doradztwa konsumenckiego i energetycznego, a także w zakładach komunalnych i przedsiębiorstwach dostarczających energię elektryczną. Listę wypożyczalni można również znaleźć na stronie www.no-e.de.

Przy zakupie urządzeń elektrycznych należy zwracać uwagę na etykiety dotyczące zużycia energii.

Zapobieganie stanu beczynności Leerlauf vermeiden

Najskuteczniejszą metodą jest konsekwentne wyłączenie danych urządzeń. Choć na początku może się to wydawać niewygodne, pozwoli to zaoszczędzić pieniądze, ponieważ wiele urządzeń nadal zużywa dużo energii elektrycznej w trybie gotowości.

W przypadku urządzeń elektrycznych, których nie można wyłączyć, skuteczną alternatywą są przełączalne gniazda lub listwy zasilające. Przełączana listwa zasilająca umożliwia odłączenie kilku urządzeń i zasilaczy od sieci i ponowne ich włączenie za jednym dotknięciem palca. Listwę zasilającą należy umieścić w taki sposób, aby przełącznik był zawsze łatwo dostępny. Konsekwentne korzystanie z takich automatycznych listew zasilających może zredukować straty w stanie beczynności nawet o 95%. Istnieją również gniazda, które można wyłączyć dla poszczególnych urządzeń.

Komfortowe oszczędzanie energii: stateczniki Stromsparen mit Komfort: Vorschaltgeräte

Stateczniki oferują praktyczne rozwiązanie pozwalające zachować wygodę zdalnego sterowania i jednocześnie oszczędzać energię elektryczną. Przerwywają one niepotrzebny przepływ energii poprzez automatyczne odłączanie urządzeń od zasilania po użyciu. Są one dostępne dla elektroniki użytkowej, technologii biurowej i komputerowych urządzeń peryferyjnych.

Oszczędność energii podczas ogrzewania i chłodzenia pomieszczeń

Beim Heizen und Kühlen der Räume Energie sparen

Optymalne wykorzystanie ogrzewania i oszczędność energii

Optimale Heizungsnutzung und Energiesparen

Ogrzewanie odpowiada za około 70 procent zużycia energii w gospodarstwach domowych. Aby oszczędzać energię bez większych inwestycji, należy upewnić się, że grzejniki nie są zastłonięte meblami, że okna nie są otwierane, gdy ogrzewanie jest w pełni włączone i że utrzymywana jest odpowiednia temperatura w pomieszczeniu. Te środki zaradcze już znacząco przyczyniają się do ochrony klimatu i pozwalają zaoszczędzić kilkaset euro rocznie.

Oszczędność energii dzięki inteligentnym termostatom

Energie sparen mit smarten Thermostaten

Inteligentne termostaty mogą obniżyć koszty ogrzewania w zależności od sytuacji. Regulują one temperaturę automatycznie i, w zależności od modelu, również za pośrednictwem Wi-Fi. Uwzględniają one różne czynniki, takie jak pogoda, obecność domowników i inne. Ta ukierunkowana kontrola pozwala na bardziej efektywne wykorzystanie ogrzewania, co może prowadzić do obniżenia kosztów energii.

- ▶ Inteligentne termostaty pomagają oszczędzać energię poprzez bardziej efektywne wykorzystanie systemu ogrzewania.
- ▶ Temperatura jest regulowana automatycznie, w zależności od czynników takich jak pogoda i obecność domowników.
- ▶ Wiele modeli można kontrolować za pomocą apli-

kacji przez Wi-Fi, dzięki czemu ustawienia można zmieniać również zdalnie.

- ▶ Niektóre termostaty mogą rozpoznać, czy ktoś znajduje się w pomieszczeniu i odpowiednio dostosować temperaturę.
- ▶ Dzięki bardziej efektywnemu korzystaniu z ogrzewania można obniżyć koszty ogrzewania w dłuższej perspektywie.
- ▶ Inteligentne termostaty można często zintegrować z istniejącym systemem inteligentnego domu, aby umożliwić scentralizowane sterowanie systemami ogrzewania i klimatyzacji.
- ▶ Przed zakupem należy sprawdzić, czy termostat jest kompatybilny z istniejącym systemem ogrzewania.
- ▶ Wiele inteligentnych termostatów jest zaprojektowanych w taki sposób, aby można je było zainstalować bez profesjonalnej pomocy.

*Warto wiedzieć
Gut zu wissen*

Efektywne wykorzystanie energii minimalizuje zużycie, zmniejsza emisję CO₂ i przyczynia się do ochrony klimatu. Świadome zużycie energii zmniejsza zanieczyszczenie środowiska, koszty i chroni zasoby dla przyszłych pokoleń.

Wydajne ogrzewanie i wentylacja

Energieeffizientes Heizen und Lüften

Opcjonalne ogrzewanie

Heizen nach Bedarf

Obniżajcie temperaturę w pomieszczeniu o kilka stopni do około 18°C w nocy lub podczas nieobecności; jeszcze niższa temperatura jest zalecana w przypadku dłuższej nieobecności. W nocy zmniejszajcie temperaturę w pomieszczeniu o pięć stopni. Nowoczesne systemy grzewcze umożliwiają centralne sterowanie w celu skutecznego obniżenia temperatury w pomieszczeniu.

Prawidłowa wentylacja

Richtig Lüften

Należy unikać ciągłego wietrzenia przy uchylonych oknach, ponieważ marnuje to energię i może prowadzić do silnego wychłodzenia. Zamiast tego, bardziej efektywne jest krótkie i energiczne wietrzenie kilka razy - najlepiej przy przeciągu i szeroko otwartych oknach. Zmniejszcie zawory termostatyczne podczas wietrzenia, aby efektywnie oszczędzać energię.

Izolacja okien i zapobieganie utracie ciepła

Fensterabdichtung und Vermeidung von Wärmeverlust

Zamykajcie fugi i szpary za pomocą niedrogich profili uszczelniających lub nowych profili wargowych. To nie tylko zmniejsza straty energii, ale także zapewnia wystarczającą ilość wilgotnego powietrza w pomieszczeniu, które jest postrzegane jako przyjemniejsze i zdrowsze. Unikajcie „potajemnej” ciągłej wentylacji przez nieszczelne okna.

Żaluzje, rolety okienne i zasłony

Rollläden, Fensterläden und Gardinen

Zamykajcie rolety, żaluzje i zasłony na noc, aby zmniejszyć straty ciepła przez szyby i ramy. Samo zamknięcie rolet może zmniejszyć straty ciepła przez okno o ponad 20%. Zamknięte zasłony wzmacniają ten efekt i pozytywnie wpływają na zużycie energii grzewczej.

Zapobieganie kumulacji ciepła w grzejnikach

Vermeidung von Wärmestau an Heizkörpern

Unikajcie obudowy paneli grzejnikowych i mebli, ponieważ mogą one utrudniać uwalnianie ciepła do pomieszczenia i zwiększać koszty ogrzewania o około pięć procent. Zasłony nad grzejnikami dodatkowo zwiększają straty ciepła, ponieważ ciepło jest odprowadzane przez okna.

Oszczędne korzystanie z dodatkowych grzejników elektrycznych

Elektrische Zusatzheizungen sparsam einsetzen

Dodatkowe urządzenia grzewcze, takie jak termowentylatory i kaloryfery, powinny być używane tylko w sytuacjach awaryjnych, ponieważ ich ciągłe używanie jest stratą energii i pieniędzy.

Wskazówki dotyczące oszczędzania energii na lato: zachowajcie zimną krew!

Energiespartipps für den Sommer: Einen kühlen Kopf behalten!

W gorące letnie dni temperatury w pomieszczeniach często wzrastają do ponad 30°C, co jest dodatkowo potęgowane przez gęstą zabudowę miejską i wady budynków oraz zachowanie użytkowników. Promieniowanie słoneczne przez okna ogrzewa powietrze,

podczas gdy mury i okna pochłaniają energię słoneczną i uwalniają ciepło. Ciepłe powietrze przenika przez otwarte okna i nieszczelności, dodatkowo ludzie i urządzenia elektryczne, takie jak kuchenka, telewizor i lodówka, również stanowią źródła ciepła.

Wskazówki dotyczące przyjemnego klimatu w pomieszczeniach w czasie upałów

Tipps für ein angenehmes Raumklima in heißen Zeiten

- ▶ Używajcie produktów chroniących przed słońcem, takich jak zasłony lub żaluzje, aby zapobiec nadmiernemu nagrzewaniu.
- ▶ Poprawcie stan izolacji w celu zmniejszenia absorpcji i przenikania ciepła.
- ▶ Zapobiegajcie przedostawaniu się ciepłego powietrza z zewnątrz, zamykając okna w ciągu dnia. Zamiast tego należy wietrzyć w nocy lub rano.
- ▶ Wykorzystajcie przeciągi w nocy, otwierając wszystkie okna i drzwi między pokojami, aby wpuścić chłodniejsze powietrze z zewnątrz.
- ▶ Wentylatory zapewniają uczucie chłodu w pomieszczeniu, a rośliny przyczyniają się do chłodzenia poprzez parowanie wody.
- ▶ Unikajcie dodatkowych źródeł ciepła, wyłączając nieużywane urządzenia elektryczne.
- ▶ Unikajcie używania klimatyzatorów ze względu na ich wysokie zużycie energii i zamiast tego stosujcie wydajne rozwiązania budowlane.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Chciałbym otrzymać informacje na temat oszczędzania energii w gospodarstwach domowych/...
Ich möchte mich über Energiesparen im Haushalt/... informieren.
- Co powinienem zrobić, aby mieszkanie/dom był(o) energooszczędny(e)?
Was kann ich tun, um die Wohnung/das Haus energieeffizienter einzurichten?
- Jak zoptymalizować wykorzystanie ogrzewania, aby oszczędzać energię?
Wie optimiert man die Heizungsnutzung, um Energie zu sparen?
- Chcę kupić energooszczędne żarówki.
Ich möchte energiesparende Glühbirnen kaufen.
- Gdzie mogę znaleźć baterie do ponownego ładowania?
Wo finde ich wiederaufladbare Batterien?
- Chcę kupić czujnik dymu, czy są modele energooszczędne?
Ich möchte Rauchmelder kaufen. Gibt es energiesparende Modelle?
- Czy dostępna jest pralka oszczędzająca wodę?
Gibt es eine wassersparende Waschmaschine?
- Jaką klasę energetyczną ma lodówka/pralka/...?
Welche Energieklasse hat der Kühlschrank/die Waschmaschine/...?
- Ile watów ma ten odkurzacz/...?
Wie viel Watt hat der Staubsauger/...?

Jak mogę poruszać się w sposób przyjazny dla środowiska i co pomogłoby mi nie używać częściej samochodu?

Wie bewege ich mich umweltfreundlich fort und was unterstützt mich dabei, öfter auf das Auto zu verzichten?

Transport przyjazny dla środowiska Umweltfreundliche Mobilität

Ograniczenie emisji z transportu przyczynia się do ochrony środowiska, pozytywnie wpływa na jakość powietrza i ślad węglowy, a także na zdrowie i klimat. Inwestowanie w zrównoważone alternatywy transportowe, takie jak transport publiczny, jazda na rowerze i pojazdy elektryczne, poprawia jakość życia na obszarach miejskich i promuje niskoemisyjną przyszłość.

Jazda na rowerze jest przyjazna dla środowiska i korzystna dla zdrowia

Radfahren ist umweltfreundlich und bietet gesundheitliche Vorteile

- ▶ Częściej korzystajcie z roweru: Jest to nie tylko dobre dla portfela, ale także dla zdrowia i środowiska.
- ▶ Zwracajcie uwagę na jakość marki przy zakupie: Zapewnia to długotrwałość roweru i jego komponentów, co z kolei sprzyja bezpieczeństwu.
- ▶ Jazda na rowerze to jeden z najzdrowszych sportów wytrzymałościowych.
- ▶ Regularny trening na rowerze zwiększa wydajność pracy serca i poprawia elastyczność naczyń krwionośnych.
- ▶ Obniżenie tętna spoczynkowego i bardziej efektywne oddychanie to pozytywne efekty.
- ▶ Jazda na rowerze sprzyja utracie wagi i jest przyjazna dla stawów.
- ▶ Przy prędkości 20 km/h spala się około 500 kalorii na godzinę.
- ▶ Według Światowej Organizacji Zdrowia wystarczy 30 minut ruchu codziennie, aby znacząco poprawić zdrowie i samopoczucie.
- ▶ Przykłady dużych firm pokazują, że im więcej pra-

cowników jeździ na rowerze, tym mniejsza jest ich nieobecność w pracy z powodu choroby.

Transport publiczny

ÖPNV = Öffentlicher Personennahverkehr

- ▶ Korzystajcie z autobusów i pociągów w transporcie przyjaznym dla środowiska i klimatu! W porównaniu do samochodów lub samolotów, aktywnie pomagacie chronić środowisko.
- ▶ Uprośćcie swoją decyzję i zaoszczędźcie pieniądze: rozważcie zakup biletów okresowych lub zniżkowych, takich jak BahnCard lub Deutschlandticket.
- ▶ Znajdźcie oferty biletów pracowniczych w swoim miejscu pracy, aby wygodnie i niedrogo dojeżdżać do pracy.

Świadomy klimatycznie zakup samochodu i alternatywy

Klimabewusster Autokauf und Alternativen

- ▶ Decydujcie się na samochód o niskim zużyciu paliwa i energii oraz niskiej emisji CO₂.
- ▶ Nie zawsze musi to być własny samochód: Jeśli nie potrzebujecie pojazdu na co dzień, współdzielenie samochodu jest dobrą alternatywą dla jego zakupu.

Warto wiedzieć Gut zu wissen

Autobusy i pociągi są bezpieczniejsze, bardziej przyjazne dla środowiska i często tańsze. Efektywnie wykorzystujcie czas podróży, pracując lub czytając zamiast samemu prowadzić.

Wybór pojazdu przyjaznego dla środowiska: benzyna, olej napędowy, gaz lub elektryczny Umweltfreundliche Autowahl: Benzin, Diesel, Gas oder Elektro

Wybór przyjaznego dla środowiska samochodu zależy od tego, jak chcecie go używać. Na stronie EcoTopTen Ōko-Institut i VCD Auto-Umweltliste można znaleźć informacje na temat różnych typów samochodów, w tym samochodów elektrycznych. Samochody elektryczne mają tę zaletę, że nie emitują lokalnie żadnych zanieczyszczeń i są cichsze.

Etykieta energetyczna UE dla samochodów zawiera informacje na temat zużycia energii i emisji CO₂.

Współdzielenie samochodu Carsharing

Współdzielenie samochodu to korzystna alternatywa dla posiadania własnego pojazdu, zwłaszcza jeśli nie potrzebujecie go codziennie i pokonujecie mniej niż 10 000 kilometrów rocznie. Ta opcja jest nie tylko wygodna, ale także opłacalna, ponieważ oszczędzacie na wysokich stałych kosztach zakupu i ubezpieczenia oraz nie musicie martwić się o konserwację pojazdu.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Gdzie mogę kupić pojazd hybrydowy?
Wo kann ich ein Hybridfahrzeug kaufen?
- Ile CO₂ emituje samochód?
Wie viel CO₂ stößt das Auto aus?
- Szukam możliwości podwózki do...
Ich suche eine Mitfahrgelegenheit nach ...
- Czy w tym mieście działa carsharing?
Gibt es in dieser Stadt Carsharing?
- Co należy wziąć pod uwagę przy zakupie samochodu przyjaznego dla środowiska?
Was sollten Sie beim Kauf eines umweltfreundlichen Autos beachten?
- Jak można skutecznie ograniczyć emisje z ruchu drogowego?
Wie können Verkehrsemissionen effektiv reduziert werden?
- Które środki transportu są bardziej przyjazne dla środowiska i emitują mniej zanieczyszczeń?
Welche Verkehrsmittel sind umweltfreundlicher und emissionsärmer?
- Dlaczego carsharing jest korzystną alternatywą dla posiadania własnego pojazdu?
Warum ist Carsharing eine vorteilhafte Alternative zum eigenen Auto?
- Jak działa car sharing i jakie korzyści oferuje?
Wie funktioniert Carsharing und welche Vorteile bietet es?

Co powinienem/powinnam wziąć pod uwagę, jeśli chcę uprawiać swój ogród lub zająć się balkonem w sposób przyjazny dla środowiska?

Worauf muss ich achten, wenn ich meinen Garten oder Balkon umweltfreundlich bewirtschaften will?

Ogrodnictwo przyjazne dla środowiska Umweltfreundliches Gärtnern

Zrównoważony rozwój odgrywa również ważną rolę w ogrodzie: płodozmian i nawożenie organiczne pomagają zachować zdrowie gleby i bioróżnorodność. Ponadto, naturalne ogrody z rodzimymi roślinami stanowią zróżnicowane siedliska dla roślin i zwierząt.

Rolnictwo i uprawy ekologiczne

Bio-Landwirtschaft und ökologischer Anbau

Zdrowa gleba, czysta woda i różnorodna przyroda: Unikajcie chemicznych pestycydów i zamiast tego polegajcie na naturalnych metodach, takich jak uprawa mieszana i wykorzystanie pożytecznych organizmów.

Wybór właściwego miejsca

Wählen Sie den passenden Standort

Upewnijcie się, że Wasze rośliny mają odpowiednią lokalizację, aby lepiej się rozwijać i być mniej podatnymi na choroby. Dowiedzcie się o specyficznych potrzebach poszczególnych roślin przy ich zakupie. W ten sposób nie tylko upiększycie swój ogród, ale także aktywnie przyczynicie się do ochrony środowiska i klimatu. Życzymy przyjemnej pracy w ogrodzie.

Różnorodność dla natury

Vielfalt für die Natur

Kolorowa mieszanka rodzimych roślin tworzy siedliska dla różnych zwierząt i wspiera bioróżnorodność.

Preferowanie roślin rodzimych

Heimische Pflanzen bevorzugen

Zamiast egzotycznych roślin, które w niewielkim stopniu przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju, wybierajcie stare rodzime rośliny. Są one często bardziej odporne na lokalne warunki klimatyczne.

Sadzenie roślin mieszanych

Mischkulturen anlegen

Różne rośliny wchodzą ze sobą w pozytywne interakcje. Na przykład pory odstraszaają muszki marchewkowe, a marchewki odstraszaają muszki cebulowe. Sadzenie fasoli szparagowej i cząbrku razem chroni przed mszycami fasoli czarnej.

Przyjazna dla środowiska walka ze szkodnikami

Umweltfreundliche Schädlingsbekämpfung

Zamiast stosować pestycydy, wybierajcie przyjazne dla środowiska alternatywy. Zimny popiół po grillowaniu odstrasza mszyce, wywar z liści pokrzywy skutecznie zwalcza grzyby, a kwiaty lawendy odstraszaają mrówki.

Ochrona przed szkodnikami za pomocą siatek

Schädlingsabwehr mit Netzen

Stosujcie naturalne metody odstraszania dużych zwierząt, na przykład umieszczając siatki na drzewach owocowych lub grządkach. W ten sposób można powstrzymać szkodniki bez uciekania się do chemicznych pestycydów. To nie tylko sprzyja zdrowiu roślin, ale także naszemu własnemu.

Usuwanie niepożądanych roślin Entfernen von unerwünschten Pflanzen

Jeśli pojawią się niepożądane mchy lub trawy, użyjcie „szorstkich” narzędzi, takich jak grabie lub wertykulator, aby je usunąć.

Ściółkowanie zapobiegające parowaniu Mulchen gegen Verdunstung

Przykrycie gleby skoszoną trawą, słomą lub jesiennymi liśćmi nie tylko chroni przed chwastami, ale także zmniejsza parowanie. Oznacza to konieczność rzadszego podlewania roślin, zwłaszcza latem. Odpady ogrodowe mogą być używane bezpośrednio na grządkach jako ściółka, aby zwalczać chwasty, zatrzymywać wilgoć i poprawiać jakość gleby.

Zbieranie wody deszczowej Regenwasser sammeln

Upewnijcie się, że postawiliście beczkę na deszczówkę, aby zbierać wodę deszczową. Woda pitna staje się coraz cenniejsza, a zbieranie wody deszczowej pomaga obniżyć koszty wody pitnej.

Opcje usuwania odpadów ogrodowych Möglichkeiten der Gartenabfallentsorgung

Istnieje wiele możliwości utylizacji odpadów ogrodowych:

- ▶ **Kompostowanie:** odpady ogrodowe, takie jak odpady zielone, liście i mniejsze gałęzie, mogą gnić w domu w przymie kompostowej lub w kompostowni w celu wytworzenia bogatego w składniki odżywcze kompostu dla ogrodu.
- ▶ **Zbiórka odpadów zielonych:** Wiele gmin oferuje usługę zbiórki odpadów zielonych, w ramach której odpady ogrodowe są zbierane i przetwarzane na kompost. Odpady ogrodowe można umieszczać w specjalnych pojemnikach na odpady zielone lub dostarczać je do określonych punktów zbiórki.

- ▶ **Centrum recyklingu:** Odpady ogrodowe można również dostarczać do lokalnego centrum recyklingu, gdzie są przekazywane do kompostowania lub utylizacji.
- ▶ Niektóre centra recyklingu oferują kompost, który możecie wykorzystać jako naturalny nawóz dla roślin..

Różnorodność w ogrodzie tworzy biotop dla zwierząt i chroni Wasze rośliny.

Vielfalt im Garten schafft Lebensräume für Tiere und schützt Ihre Pflanzen.

Naturalne i przyjazne dla środowiska nawożenie: w prosty sposób

Natürlich und umweltfreundlich düngen: So geht's leicht

Piękny ogród bez nawozów chemicznych jest jak najbardziej możliwy. Oto kilka prostych i naturalnych alternatyw.

Ziemia roślinna bez torfu Torffreie Pflanzenerde

Kupując ziemię dla roślin, świadomie wybierajcie produkty nie zawierające torfu. Gleba bez torfu składa się ze zrównoważonych materiałów, takich jak włókna drzewne, próchnica z kory, kompost, minerały ilaste i granulki lawy.

Ochrona obszarów naturalnych Natürliche Bereiche bewahren

Zrezygnujcie z regularnego koszenia obszarów, które nie są potrzebne jako plac zabaw lub strefa do opalania. Pozwólcie zakwitnąć trawom i ziołom, aby stworzyć siedlisko dla owadów i powstrzymajcie się od tworzenia rzekomo niewymagających pielęgnacji ogrodów żwirowych!

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Chcę kupić kamień naturalny/... na mój taras.
Ich möchte Natursteine/... für meine Terrasse kaufen.
- Chcę kupić drewniane meble ogrodowe.
Ich möchte hölzerne Gartenmöbel kaufen.
- Chcę kupić lampę solarną do ogrodu/....
Ich möchte für den Garten/... Solarlampen kaufen.
- Czy istnieją lokalne centra ogrodnicze lub szkółki sprzedające rośliny ogrodowe?
Gibt es lokale Gärtnereien oder Baumschulen, die Gartenpflanzen verkaufen?
- Czy może mi pan/pani udzielić informacji na temat budowy stawu ogrodowego?
Können Sie mir Informationen über das Anlegen eines Gartenteiches geben?
- Czy sprzedajecie bezpieczny dla środowiska środek przeciw glonom do stawu ogrodowego?
Verkaufen Sie umweltfreundliche Mittel gegen Algen für den Gartenteich?
- Gdzie i jak najlepiej kompostować?
Wo und wie kann ich einen Kompost anlegen?
- Jakie metody można stosować do kompostowania?
Welche Methoden können zur Kompostierung verwendet werden?
- Jakie są przyjazne dla środowiska metody zwalczania szkodników? ?
Welche umweltfreundlichen Methoden gibt es zur Schädlingsbekämpfung?

- Jakie są przyjazne dla środowiska metody usuwania niechcianych roślin?
Welche umweltfreundlichen Methoden gibt es, um unerwünschte Pflanzen zu entfernen?
- Jakie są alternatywy dla chemicznych pestycydów?
Welche Alternativen gibt es zu chemischen Pflanzenschutzmitteln?
- Gdzie mogę znaleźć broszurę informacyjną na temat zrównoważonego ogrodnictwa?
Wo kann ich eine Infobroschüre über nachhaltiges Gärtnern finden?
- Które nawozy naturalne nadają się do nawożenia przyjaznego dla środowiska?
Welche natürlichen Düngemittel eignen sich für eine umweltfreundliche Düngung?
- Jak można naturalnie kontrolować chwasty?
Wie kann Unkraut auf natürliche Weise kontrolliert werden?
- Jak skutecznie zbierać wodę deszczową?
Wie kann man Regenwasser effektiv sammeln?
- Jakiek są najbardziej odpowiednie pojemniki do zbierania wody deszczowej?
Welche Behälter eignen sich am besten zum Sammeln von Regenwasser?
- Gdzie mogę wyrzucić odpady ogrodowe/zielone/...?
Wo kann ich meinen Gartenabfall/Grünschnitt/... entsorgen?

Jaką rolę pełni ochrona przyrody w Niemczech?
Welche Rolle spielt Naturschutz in Deutschland?

Jak należy się prawidłowo zachowywać w przyrodzie?

Wie verhalte ich mich richtig in der Natur?

Jaką zaletę ma dla mnie ochrona przyrody?

Welchen Nutzen habe ich selbst vom Naturschutz?

Ochrona przyrody, lasy i wody Naturschutz, Wälder und Gewässer

Ochrona terenów zielonych i łąk ma kluczowe znaczenie dla różnorodności biologicznej. Działania takie jak unikanie ingerencji, rozważne zachowanie i przyjazne dla środowiska wykorzystanie produktów mają kluczowe znaczenie dla zachowania tych siedlisk i utrzymania ich dla przyszłych pokoleń..

Ochrona przyrody odgrywa ważną rolę i oferuje wiele korzyści dla każdego człowieka. Niemcy posiadają rozległą sieć rezerwatów przyrody (ponad 8000 wyznaczonych obszarów), które stanowią prawie 4% powierzchni kraju. Te obszary chronione mają zasadnicze znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i zapewniają siedliska dla wielu zagrożonych gatunków. Ochrona przyrody jest mocno zakorzeniona w Niemczech zarówno pod względem prawnym, jak i instytucjonalnym, a Federalna Agencja Ochrony Przyrody odgrywa centralną rolę we wdrażaniu przepisów dotyczących ochrony przyrody i promowaniu projektów ochrony przyrody.

Ochrona przyrody ma również znaczenie gospodarcze, ponieważ tworzy miejsca pracy w różnych sektorach, takich jak zrównoważona turystyka, leśnictwo, rolnictwo ekologiczne i odnawialne źródła energii oraz promuje innowacje i badania w sektorze ochrony środowiska.

Ochrona przyrody ma również wiele korzyści dla każdego: parki narodowe i obszary chronione służą jako ważne tereny rekreacyjne i w znacznym stopniu przyczyniają się do poprawy jakości życia i samopoczucia psychicznego. Dziewicza przyroda zapewnia czyste powietrze, czystą wodę i zdrową żywność, co bezpośrednio wpływa na nasze zdrowie. Ponadto rezerwaty przyrody oferują możliwości unikalnych doświadczeń przyrodniczych i edukacji ekologicznej,

która promuje zrozumienie relacji ekologicznych.

Ochrona zasobów naturalnych, takich jak woda, żyzne gleby i różnorodność biologiczna zabezpiecza naszą długoterminową podstawę życiową i przyczynia się do ochrony klimatu, z której wszyscy korzystamy poprzez łagodzenie ekstremalnych zjawisk pogodowych. Ponadto ochrona przyrody często wspiera produkcję wysokiej jakości regionalnej żywności, którą możemy cieszyć się jako konsumenci.

Podsumowując można powiedzieć, że ochrona przyrody w Niemczech ma ogromne znaczenie nie tylko ekologiczne, ale także gospodarcze i społeczne. Każda osoba korzysta z wyższej jakości życia, lepszego zdrowia i różnorodnych możliwości doświadczania i cieszenia się przyrodą.

Jeśli wszyscy korzystamy ze zdrowych ekosystemów, co możemy zrobić, aby utrzymać je w takim stanie poprzez rozważne zachowanie? Oto kilka ważnych wskazówek dotyczących ochrony przyrody:

Unikanie ingerencji Vermeidung von Eingriffen

Unikajcie niszczenia lub naruszania naturalnej roślinności. Należy trzymać się oznaczonych szlaków i unikać wchodzenia na wrażliwe siedliska, takie jak tereny podmokłe lub łąki z dzikimi kwiatami.

Rozważne zachowanie Rücksichtsvolles Verhalten

Należy uważać, aby nie pozostawić po sobie żadnych śmieci. Zabierzcie swoje śmieci ze sobą i wrzucicie je do właściwych pojemników. W ten sposób nie tylko będziecie chronić środowisko, ale także utrzymywać tereny zielone w czystości.

Korzystanie z produktów przyjaznych dla środowiska

Verwendung umweltfreundlicher Produkte

Używajcie produktów biodegradowalnych lub wielokrotnego użytku do naczyń piknikowych i butelek na wodę wielokrotnego użytku. Zmniejsza to ilość odpadów i minimalizuje wpływ na środowisko.

Ochrona świata zwierząt Schonung der Tierwelt

Zachowujcie dystans od dzikich zwierząt i obserwujcie je z pewnej odległości. Nie próbujcie ich karmić, ale uszanujcie fakt, że chcą poruszać się w swoim naturalnym środowisku w możliwie niezakłócony sposób.

Świadome spędzanie wolnego czasu Bewusste Freizeitgestaltung

Planujcie swoje zajęcia rekreacyjne w taki sposób, aby zminimalizować swój wpływ na środowisko. Należy zwracać uwagę na to, aby nie spowodować trwałych szkód w miejscach piknikowych lub w lesie.

Informowanie i uwrażliwianie Informieren und sensibilisieren

Przekazujcie swoją wiedzę, bądźcie wzorem do naśladowania i zwiększajcie świadomość znaczenia ochrony zasobów naturalnych.

Tereny zielone Grünanlagen

Zajęcia rekreacyjne na terenach zielonych i łąkach oferują wiele możliwości uprawiania sportu, zabawy i rekreacji na łonie natury. Należy zwracać uwagę na roślinność i upewnić się, że nie zostaną wyrządzone żadne trwałe szkody. Unikajcie szczególnie wrażliwych obszarów, które są siedliskami rzadkich roślin i zwierząt.

Przestrzegajcie podstawowych zasad zachowania, aby zapewnić harmonijne współistnienie i ochronę przyrody. W razie potrzeby należy przestrzegać określonych przepisów parku, ponieważ mogą się one różnić w zależności od regionu:

- ▶ Trzymajcie się ścieżek: Trzymajcie się wyznaczonych ścieżek, aby chronić roślinność.
- ▶ Psy należy trzymać na smyczy: w większości parków psy muszą być trzymane na smyczy, z wyjątkiem specjalnie wyznaczonych obszarów. Aby chronić dziką przyrodę w sezonie lęgowym i rozrodczym, psy muszą być trzymane na smyczy w całym Niemczech od 1 kwietnia do 15 lipca. Nie mogą one również przebywać na placach zabaw.
- ▶ Gry w piłkę: Często są one dozwolone tylko w wyznaczonych miejscach.

Otwarty ogień i grill Offenes Feuer und Grillen

- ▶ Otwarty ogień, w tym grille, nie są dozwolone na większości terenów zielonych i otwartych, aby zapobiec pożarom i zanieczyszczeniu środowiska. Otwarty ogień i rozżarzone węgle mogą szybko doprowadzić do niebezpiecz-

nych pożarów i uszkodzić wrażliwe środowisko uszkodzić roślinność. Grillowanie powinno zatem odbywać się wyłącznie w wyznaczonych miejscach, z zachowaniem środków bezpieczeństwa:

- ▶ Przed grillowaniem należy sprawdzić, czy w miejscu grillowania nie ma suchej trawy lub innych łatwopalnych materiałów, a w pobliżu należy mieć gaśnicę lub wodę.
- ▶ Po zakończeniu grillowania węgle należy całkowicie zgasić i ostudzić przed wyrzuceniem ich do odpadów resztkowych (niektóre parki zapewniają w tym celu specjalne kosze na śmieci)

Piknikowanie nie stanowi problemu na większości terenów zielonych. Prosimy jednak o zabranie ze sobą śmieci i niepozostawianie niczego w pobliżu:

- ▶ Usuwanie odpadów: Śmieci należy wyrzucać do przeznaczonych do tego celu pojemników. Wiele parków posiada specjalne pojemniki na różne rodzaje odpadów. W przeciwnym razie zabierzcie je ze sobą do domu i wyrzućcie do odpowiednich pojemników.
- ▶ Szacunek dla innych odwiedzających: utrzymujcie niski poziom hałasu i szanujcie prywatność innych.
- ▶ Rośliny i zwierzęta: Zbieranie roślin lub karmienie zwierząt jest generalnie zabronione w celu ochrony naturalnej flory i fauny.
- ▶ Jazda na rowerze i korzystanie ze sprzętu sportowego: W parkach często nie wolno jeździć na rowerze, rolkach itp.
- ▶ Wchodzenie na obszary o ograniczonym dostępie: Trawniki lub inne obszary roślinne mogą być zamknięte dla publiczności, aby

zapewnić powodzenie siewu lub nowych sadzonek.

- ▶ Spożywanie alkoholu: W wielu parkach spożywanie alkoholu jest zabronione, zwłaszcza na placach zabaw.
- ▶ Nieprzestrzeganie tych zasad może prowadzić do kar pieniężnych, ponieważ przestrzeganie przepisów parkowych jest monitorowane przez władze lokalne. Zaleca się zapoznanie się z konkretnymi przepisami przed wizytą w parku, aby uniknąć nieporozumień i chronić obiekty. Obowiązkiem nas, użytkowników, jest również utrzymywanie terenów zielonych na potrzeby lokalnej rekreacji.
- ▶ Wybierzcie więc odpowiednie miejsce i cieszcie się pysznym posiłkiem w zielonym otoczeniu - najlepiej w dobrym towarzystwie!

Warto wiedzieć Gut zu wissen

Beztrąsko wyrzucane niedopałki papierosów są najczęstszym odpadem w przyrodzie. Zawierają one do 7000 różnych toksyn i składają się z bardzo wolno rozkładających się tworzyw sztucznych, które pozostają w środowisku na stałe jako mikroplastik. Małe dzieci i zwierzęta są narażone na poważne ryzyko dla zdrowia, jeśli połkną niedopałki papierosów.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Jak skutecznie chronić tereny zielone?
Wie können Grünflächen und Wiesen effektiv geschützt werden?
- Jak możemy pomóc chronić zwierzęta na terenach zielonych i w parkach?
Wie können wir dazu beitragen, die Tiere in Grünflächen zu schützen?
- Czy możemy zorganizować piknik/zanocować pod namiotem w tym parku narodowym/nad brzegiem rzeki/...?
Dürfen wir in diesem Naturpark/Flussufer picknicken/zelten/...?
- Jakie ograniczenia obowiązują w tym lesie?
Welche Beschränkungen gibt es in diesem Waldgebiet?
- Dlaczego ochrona terenów zielonych i parków jest ważna dla różnorodności biologicznej?
Warum ist der Schutz von Grünflächen und Wiesen für die Artenvielfalt wichtig?
- W jaki sposób produkty przyjazne dla środowiska wspierają ochronę terenów zielonych i łąk?
Wie unterstützen umweltfreundliche Produkte den Schutz von Grünflächen und Wiesen?
- Który organ jest odpowiedzialny za ochronę przyrody w Niemczech?
Welche Behörde ist für den Naturschutz in Deutschland zuständig?
- Dlaczego nie wolno karmić zwierząt w parkach?
Warum darf man Tiere in Parks nicht füttern?

- Dlaczego ważne jest to, aby trzymać się z dala od dzikich zwierząt?
Warum ist es wichtig, Abstand zu wildlebenden Tieren zu halten?
- Jakie są korzyści zdrowotne rezerwatów przyrody?
Welche Vorteile bieten Naturschutzgebiete für die Gesundheit?
- Co należy sprawdzić w okolicy przed rozpaleniem grilla?
Was muss vor dem Grillen am Standplatz überprüft werden?
- Jak należy utylizować węgiel po grillowaniu?
Wie sollten die Kohlen nach dem Grillen entsorgt werden?
- Dlaczego niedopałki papierosów stanowią problem dla środowiska?
Warum stellen Zigarettenstummel ein Umweltproblem dar?
- Co z niedopałków papierosów na długo pozostaje w środowisku?
Was bleibt von Zigarettenstummeln dauerhaft in der Umwelt?
- Ile toksycznych substancji zawierają niedopałki papierosów?
Wie viele Giftstoffe enthalten Zigarettenstummel?
- Dlaczego niedopałki papierosów są niebezpieczne dla zwierząt?
Warum sind Zigarettenstummel für Tiere gefährlich?
- Jakie jest zagrożenie dla małych dzieci, które połknęłyby niedopałki papierosów?
Welche Gefahr besteht für Kleinkinder, wenn sie Zigarettenstummel verschlucken?

Dzikie wysypiska śmieci: Ukryte zagrożenie dla środowiska

Wildmüllkippen: Eine Umweltgefahr im Verborgenen

Dzikie wysypiska śmieci to nielegalne składowiska w przyrodzie, które mogą obejmować zarówno niewielkie ilości śmieci domowych i odpadów ogrodowych, jak i gruz budowlany i materiały niebezpieczne. Niezauważone, mogą mieć poważne konsekwencje dla środowiska. Dzieje się tak, ponieważ nagromadzone odpady nie tylko zanieczyszczają krajobraz i pogarszają jego estetykę, ale także zagrażają światu zwierząt i roślin. Odpady z tworzyw sztucznych, na przykład, mogą udusić zwierzęta lub spowodować poważny uszczerbek na zdrowiu w przypadku połknięcia. Substancje toksyczne z odpadów niebezpiecznych mogą przedostawać się do gleby i wód gruntowych, powodując długotrwałe szkody dla środowiska i zagrażając zdrowiu ludzi i zwierząt.

Wyrzucanie odpadów ogrodowych jest również bardzo problematyczne, ponieważ może prowadzić do rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków roślin (neofitów), które wypierają gatunki rodzime i zakłócają równowagę ekologiczną.

Usuwanie takich wysypisk jest kosztownym i czasochłonnym zadaniem dla gmin i władz, często z pomocą wolontariuszy i organizacji ekologicznych.

Postępujcie właściwie: pozbywajcie się odpadów we właściwy sposób, nie wyrzucajcie odpadów ogrodowych do lasu i zgłaszajcie władzom nielegalne wysypiska (w niektórych okręgach istnieje aplikacja do zgłaszania odpadów, za pomocą której można zgłaszać znaleziska). Przestrzegając tych zasad możecie

pomóc chronić przyrodę i jej mieszkańców oraz odpowiedzialnie korzystać z natury.

*Warto wiedzieć
Gut zu wissen*

Nielegalne składowanie odpadów stanowi poważne zagrożenie dla środowiska i przyrody. Naruszenia mogą podlegać karze w wysokości do 50 000 euro.

Lasy Wälder

Lasy są strefami ciszy dla ludzi i zwierząt, są wykorzystywane do rekreacji, zapewniają czyste wody gruntowe i w decydujący sposób przyczyniają się do ochrony klimatu. Aby prawidłowo zachowywać się w lesie, należy przestrzegać następujących punktów:

- ▶ Trzymajcie się wyznaczonych ścieżek, aby nie zakłócać roślinności i dzikich zwierząt.
- ▶ Nie zostawiajcie żadnych śmieci w lesie, zabierzcie je ze sobą.
- ▶ Nie rozpalajcie ognisk, nie palcie tytoniu i nie wyrzucajcie niedopałków papierosów, aby uniknąć pożarów lasów.
- ▶ Zachowujcie się cicho i unikajcie hałasowania, zwłaszcza w okresie rozrodu i godowym zwierząt.
- ▶ Obserwujcie zwierzęta tylko z pewnej odległości i nie karmcie ich.

Podczas zbioru owoców, ziół i grzybów obowiązują następujące zasady:

Beim Sammeln von Beeren, Kräutern und Pilzen gilt:

- ▶ Zbierajcie tylko na własny użytek i w małych ilościach.
- ▶ Zbierajcie tylko te gatunki, które możecie bezpiecznie zidentyfikować, ponieważ istnieje ryzyko zatrucia.
- ▶ Zwracajcie uwagę na rośliny chronione, których nie wolno zbierać.
- ▶ Nie zbierajcie roślin w rezerwach przyrody lub lasach prywatnych.

W przypadku spotkania z dzikimi zwierzętami zaleca się:

Bei einer Begegnung mit Wildtieren empfiehlt sich:

- ▶ Zachować spokój i nie wykonywać gwałtownych ruchów.
- ▶ Zachować dystans i obserwować zwierzę tylko z pewnej odległości.
- ▶ Nie karmić ani nie dotykać zwierząt.
- ▶ W przypadku większych zwierząt, takich jak dziki, wycofywać się powoli.
- ▶ Nie zabierać ze sobą młodych zwierząt, które znajdziecie.

Zapobieganie pożarom lasów:

Um Waldbrände zu vermeiden:

- ▶ Unikajcie otwartego ognia i palenia w lesie.
- ▶ Nie parkujcie pojazdów na suchej trawie.
- ▶ Nie wyrzucajcie szklanych butelek w lesie, ponieważ mogą one działać jak płonące kieliszki.
- ▶ Dym lub pożar należy natychmiast zgłaszać odpowiednim władzom, dzwoniąc pod numer 112.

Ochrona wód Gewässerschutz

Strumienie, rzeki, jeziora i morza są siedliskami roślin i zwierząt, służą jako źródło wody (pitnej) w niektórych regionach i mogą być wykorzystywane do celów rekreacyjnych.

Podczas korzystania z wód publicznych w celach rekreacyjnych należy przestrzegać pewnych zasad:

- ▶ Pływanie: Pływanie jest dozwolone w wielu zbiornikach wodnych, ale należy zwracać uwagę na lokalne zakazy kąpieli i przepisy dotyczące higieny. Przed wejściem do wody należy sprawdzić jej jakość.
- ▶ Uwaga na sinice: Ich ilość wzrasta podczas gorącego lata i ogranicza przyjemność kąpieli. Dzieje się tak, ponieważ wytwarzają one toksyny, które mogą być szkodliwe dla zdrowia. Objawy to nudności, podrażnienia skóry i problemy z oddychaniem. Niebieskie algi często pojawiają się jako zielonkawe lub niebiesko-zielone smugi lub dywany na powierzchni wody. Należy zatem unikać obszarów z widocznym dywanem glonów i przestrzegać odpowiednich ostrzeżeń (w tym w lokalnej prasie).
- ▶ Wędkarstwo: Zwyczaj do wędkowania potrzebna jest licencja i należy przestrzegać odpowiednich praw dotyczących połowu. Należy zwracać uwagę na okresy zamknięte i limity połowowe w celu ochrony zasobów rybnych.
- ▶ Pływanie łodzią: Pływanie łodziami wiosłowymi, kajakami lub łodziami motorowymi jest często dozwolone pod warunkiem przestrzegania obowiązujących przepisów. Obejmują one

ograniczenia prędkości i zakaz poruszania się po niektórych obszarach, aby nie przeszkadzać zwierzętom.

- ▶ Obserwacja przyrody: Wiele osób korzysta z akwenów wodnych do obserwacji ptaków lub innych doświadczeń przyrodniczych. Należy zachować odległość od miejsc lęgowych i nie przeszkadzać zwierzętom.

Wykonując te proste czynności, można aktywnie przyczynić się do ochrony wód w swoim otoczeniu.

Ochrona różnorodności biologicznej

Erhalt der Biodiversität

Zbiorniki wodne, takie jak rzeki, jeziora i morza, są siedliskami roślin, zwierząt i mikroorganizmów. Ochrona wód przyczynia się do ich przetrwania, chroni wrażliwą równowagę ekologiczną i wspiera różnorodność naturalnych siedlisk.

Zaopatrzenie w wodę pitną

Trinkwasserversorgung

Jednym z głównych celów ochrony wód jest zapewnienie czystej wody pitnej lub przemysłowej dla ludzi i zwierząt. Obejmuje to działania zapobiegające zanieczyszczeniu wody i utrzymujące jej jakość w celu ochrony zdrowia ludności.

Rekreacja i wypoczynek Erholung und Freizeit

Ochrona wód ma na celu zapewnienie czystego i bezpiecznego środowiska dla aktywności rekreacyjnej. Obejmuje to takie aktywności jak pływanie, żeglarsstwo i wędkarstwo. Czyste, zdrowe wody przyczyniają się do rekreacji i relaksu człowieka.

Zrównoważone wykorzystanie zasobów Nachhaltige Ressourcennutzung

Ochrona wód ma na celu odpowiedzialne korzystanie z zasobów wodnych, zarówno do celów przemysłowych, jak i rolniczych. Celem jest zharmonizowanie zapotrzebowania na wodę różnych sektorów bez przeciążania środowiska.

Warto wiedzieć Gut zu wissen

Oszczędność wody jest ważna i dotyczy nas wszystkich. Wszyscy możemy upewnić się, że marnujemy mniej wody, prawidłowo pozbywamy się odpadów i właściwie zachowujemy się w czasie wolnym.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Jakie są główne przyczyny zanieczyszczenia wody?
Was sind die Hauptursachen für Gewässerverschmutzung?
- Jakie działania są niezbędne do ochrony jakości wody w perspektywie długoterminowej?
Welche Maßnahmen sind erforderlich, um die Wasserqualität langfristig zu sichern?
- Jak można poprawić jakość wody w naszym regionie?
Wie kann die Wasserqualität in unserem Gebiet verbessert werden?
- Jakie działania są podejmowane w celu ochrony jakości wody?
Welche Maßnahmen werden ergriffen, um die Wasserqualität zu erhalten?
- Jakie działania są konieczne w celu ochrony jakości wody w rzekach i morzach?
Welche Schritte sind erforderlich, um die Wasserqualität in Flüssen und Seen zu verbessern?
- Dlaczego ochrona bioróżnorodności jest ważna?
Warum ist der Erhalt der Biodiversität wichtig?
- Jakie działania są podejmowane w celu ochrony różnorodności biologicznej?
Welche Maßnahmen werden ergriffen, um die Biodiversität zu schützen?
- Jak możemy przyczynić się do zrównoważonego wykorzystania zasobów?
Wie können wir zur nachhaltigen Nutzung von Ressourcen beitragen?

W jaki sposób mogę się zaangażować?

Wie kann ich mich engagieren?

Gdzie mogę znaleźć odpowiednie oferty dla mnie i moich dzieci?

Wo finde ich passende Angebote für mich und meine Kinder?

Jak mogę być wzorem do naśladowania dla moich dzieci, jeśli chodzi o zachowanie przyjazne dla środowiska?

Wie werde ich zum Vorbild für meine Kinder was umweltbewusstes Handeln angeht?

Bądźmy razem aktywni! Gemeinsam aktiv werden!

Współpraca w ramach wspólnych projektów nie tylko umożliwia wymianę zasobów i wiedzy specjalistycznej, ale także podnosi świadomość kwestii środowiskowych w społeczeństwie. Mobilizując ludzi i organizacje, można opracowywać i wdrażać zrównoważone rozwiązania, które mają długoterminowy pozytywny wpływ na środowisko.

Akcje sadzenia drzew

Baumpflanzaktionen

Wspólne sadzenie drzew to świetna zabawa, która poprawia jakość powietrza i wspiera bioróżnorodność.

Czyszczenie plaż i rzek

Strand- und Gewässerreinigungen

Zaangażowani obywatele wspólnie usuwają śmieci z plaż i brzegów rzek, aby chronić wody.

Ogrodnictwo miejskie

Urban Gardening

Wspólne ogrody na terenach przemysłowych promują zrównoważony rozwój i poczucie wspólnoty w mieście. Projekty ogrodnictwa miejskiego obejmują wszystkie rodzaje ogrodnictwa, od ogrodów balkonowych po wspólne ogrody na otwartych przestrzeniach miejskich.

Edukacja ekologiczna

Umweltbildung

Obejmuje ona organizowanie szkoleń, warsztatów i wydarzeń mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej i promowanie zachowań przyjaznych dla środowiska.

Ochrona pszczół i owadów

Bienen- und Insektenschutz

Inicjatywy mające na celu ochronę pszczół i innych owadów zapylających korzystają z tworzenia obszarów kwitnienia i unikania szkodliwych pestycydów.

Ogrody sąsiedzkie

Nachbarschaftsgärten

Wspólne ogrody promują uprawę lokalnych owoców i warzyw oraz zmniejszają zapotrzebowanie na długie trasy transportowe.

Projekty leśne

Forstprojekte

Akcje sadzenia pomagają zachować różnorodność biologiczną i łagodzić wpływ na klimat.

Własne zaangażowanie i edukacja ekologiczna dla dzieci Eigenes Engagement und Umweltbildung für Kinder

Odkrycie ze swoimi dziećmi własne środowisko i region. Skontaktujcie się z grupami ochrony przyrody, harcerzami, młodzieżową strażą pożarną, innymi grupami młodzieżowymi lub zasięgnijcie informacji o wolontariacie ekologicznym lub federalnym wolontariacie w zakresie ochrony przyrody i środowiska dla nastolatków lub młodych dorosłych.

Edukacja ekologiczna Umweltbildung

Zachęcanie do doceniania roślin i zwierząt ma kluczowe znaczenie dla rozwoju świadomości ekologicznej u dzieci. Rodzice mogą wzmocnić więź swoich dzieci z naturą, tworząc wspólne doświadczenia przyrodnicze. Spotkania ze zwierzętami, branie odpowiedzialności za zwierzę domowe lub uczestnictwo w wydarzeniach i wycieczkach do centrów przyrody lub parków zwierząt tworzą podstawę dla pełnego szacunku podejścia do przyrody i środowiska.

Zachęcanie dzieci do łączenia się z naturą i obserwacji przyrody Naturverbundenheit von Kindern fördern und Naturbeobachtungen

Podejmujcie wspólne wycieczki na łono natury i zachęcajcie dzieci do obserwacji roślin i zwierząt. Podkreślajcie różnorodność i piękno przyrody.

Odpowiedzialność i opieka Verantwortung und Pflege

Dzieci uczą się odpowiedzialności, opiekując się roślinami. Regularna pielęgnacja roślin, w tym podlewanie i pielienie, sprzyja zrozumieniu znaczenia troski i zaangażowania.

Świadomość ekologiczna Umweltbewusstsein

Dzięki ogrodnictwu dzieci lepiej rozumieją procesy ekologiczne i wartość żywności.

Promowanie zrównoważonego odżywiania Nachhaltige Ernährung fördern

Uprawa warzyw i ziół we własnym ogrodzie wspiera zdrową dietę. Dzieci mogą doświadczyć zadań związanych z produkcją żywności pochodzenia roślinnego i docenić świeże, domowe produkty.

Praca zespołowa i współpraca Teamarbeit und Zusammenarbeit

Wspólne ogrodnictwo umożliwia pracę zespołową i wzmocnia więzi. Planowanie, sianie i pielęgnacja wymagają współpracy wszystkich członków rodziny.

Wskazówki dotyczące wspólnego ogrodnictwa

Tipps für gemeinsames Gärtnern

Wybierz rośliny przyjazne dzieciom

Wählen Sie kinderfreundliche Pflanzen

Zacznijcie od roślin łatwych w uprawie, takich jak rzeżucha, sałata, pomidory, truskawki, soneczniki lub ziola. Są one często wytrzymałe i oferują szybkie rezultaty.

Tworzenie własnego obszaru dla dzieci

Gestalten Sie einen eigenen Bereich für Kinder

Zarezerwujcie specjalny obszar w ogrodzie dla dzieci. Mogą to być ich własne doniczki lub mała grządka, na której będą mogły pielęgnować własne rośliny.

Użycie prostych narzędzi ogrodowych

Einfache Gartenwerkzeuge verwenden

Zapewnijcie przyjazne dzieciom narzędzia ogrodnicze, które są bezpieczne i łatwe w użyciu. Pozwala to dzieciom aktywnie uczestniczyć w procesie ogrodniczym.

Wspólny zbiór i przygotowanie

Gemeinsame Ernte und Zubereitung

Zachęcajcie dzieci do pomocy w zbieraniu i przygotowywaniu uprawianych produktów. Zamyka to cykl ogrodnictwa i wspiera docenianie produkcji żywności.

Wskazówki dla rodziców na temat rozwijania świadomości ekologicznej i przyrodniczej dzieci

Tipps für Eltern, um das Umwelt- und Naturbewusstsein ihrer Kinder zu fördern

Przyjemny piknik i relaks

Genussvolles Picknick und Entspannung

Zachęcajcie do uczestnictwa w zajęciach na świeżym powietrzu, aby wzmocnić uznanie dla piękna natury.

Rodzinne wycieczki, pikniki i wspólne wędrówki kładą podwaliny pod więź z naturą, która pozostanie z dziećmi na całe życie.

Doświadczenia przyrodnicze i kontakt ze zwierzętami są kluczowe dla dzieci świadomych ekologicznie

Naturerlebnisse und Tierkontakt als Schlüssel für umweltbewusste Kinder

Wizyta w ośrodkach przyrodniczych i zoo może pomóc pogłębić świadomość ekologiczną. Dzieci nabierają szacunku dla świata zwierząt i uczą się o ochronie siedlisk. Poprzez bezpośredni kontakt ze zwierzętami, rozwijają również zrozumienie zagrożeń, na jakie narażone są zagrożone gatunki i ich siedliska.

Spotkania ze zwierzętami

Tierbegegnungen

Odwiedzajcie zoo, ośrodki edukacji ekologicznej lub rezerwy przyrody, aby dać dzieciom możliwość poznania zwierząt z bliska. Podkreślajcie znaczenie ochrony gatunków.

Utrzymywanie zwierząt domowych

Haustiere halten

Bycie odpowiedzialnym za zwierzęta domowe, czy to psa, kota, rybkę czy chomika, uczy dzieci empatii i uważności wobec innych żywych stworzeń.

Uczenie zachowania opartego na szacunku i dawanie przykładu

Respektvollen Umgang lehren und vorleben

Podkreślajcie znaczenie traktowania roślin i zwierząt z szacunkiem. Wyjaśniajcie, że każda żywa istota odgrywa ważną rolę w ekosystemie.

Warto wiedzieć Gut zu wissen

Rodzice mogą zachęcać swoje dzieci do bliskości z naturą poprzez doświadczenia przyrodnicze, np. wycieczki do ośrodków przyrodniczych lub zoo. Ale wzięcie odpowiedzialności za własne zwierzę domowe może również pomóc stworzyć podstawę za szacunek dla przyrody i środowiska.

Zachęcanie do projektów związanych z przyrodą i kreatywności

Naturverbundene Projekte und Kreativität fördern

Zachęcajcie dzieci do udziału w kreatywnych projektach, takich jak budowanie budek dla ptaków, projektowanie pomocy lęgowych dla owadów, majsterkowanie z naturalnymi materiałami lub prowadzenie pamiętników przyrody. Poprzez te działania dzieci nie tylko pogłębiają swoje zainteresowanie roślinami i zwierzętami, ale także rozwijają głębsze zrozumienie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.

Ochrona środowiska w życiu codziennym: praktyczne porady dotyczące zrównoważonego życia

Umweltschutz im Alltag: Praktische Ratschläge für ein nachhaltiges Leben

Oszczędność energii

Energiesparen

Nauczcie swoje dzieci oszczędzania energii poprzez wyłączenie świateł, gdy nie są potrzebne i odłączanie urządzeń elektronicznych z sieci. Używajcie energooszczędnych urządzeń i żarówek.

Oszczędność wody

Wasser sparen

Uczulajcie dzieci na oszczędne korzystanie z wody. Zakręcajcie kran podczas mycia zębów, naprawiajcie przecieki i korzystajcie z urządzeń oszczędzających wodę.

Zrównoważony transport

Nachhaltige Mobilität

Zachęcajcie do korzystania z przyjaznych dla środowiska środków transportu, takich jak rowery,

hulajnogi lub transport publiczny. Jeśli to możliwe, chodźcie lub jedźcie na rowerze razem, zamiast korzystać z samochodu.

Działania przyjazne dla środowiska

Umweltfreundliche Aktivitäten

Wybierajcie przyjazne dla środowiska formy spędzania wolnego czasu: Biercie udział w ekscytujących wydarzeniach związanych z ochroną środowiska ze swoimi dziećmi, w akcjach zbierania śmieci w swojej okolicy lub wybierzcie się na spacer i zbierajcie naturalne materiały do majsterkowania i dekorowania.

Udział w aktywnościach społecznych

Teilnahme an gesellschaftlichen Aktivitäten

Biercie udział jako rodzina w lokalnych projektach ochrony środowiska. Wspólne akcje sprzątnięcia lub sadzenia drzew nie tylko wzmacniają poczucie wspólnoty, ale także pokazują znaczenie zaangażowania w ochronę środowiska.

Redukcja produktów jednorazowego użytku

Reduzierung von Einwegprodukten

Wskażcie alternatywne opcje dla produktów jednorazowego użytku, takie jak butelki na wodę wielokrotnego użytku, pudełka na lunch, torby na zakupy i słomki do picia. Wyjaśniajcie, w jaki sposób zmniejsza to ilość odpadów produktów jednorazowego użytku.

Świadoma konsumpcja

Bewusster Konsum

Nauczcie swoje dzieci podejmowania świadomych decyzji zakupowych. Wyjaśniajcie im, jak wybierać produkty z mniejszą ilością opakowań lub opakowania przyjazne dla środowiska.

Odpowiedzialność za własne śmieci

Verantwortung für den eigenen Müll übernehmen

Uczyńcie dzieci odpowiedzialnymi za własne śmieci. Zachęcajcie je do właściwego pozbywania się śmieci i dbania o czystość otoczenia.

Minimalizacja marnotrawstwa żywności

Lebensmittelverschwendung minimieren

Pokażcie dzieciom, jak można zapobiegać marnowaniu żywności. Dotyczy to na przykład odpowiedniego pod względem ilości przygotowania i porcjonowanie posiłków oraz wykorzystywanie resztek.

Wyjaśnianie odnawialnych źródeł energii Erneuerbare Energien erklären

Podkreślajcie związek między energią a środowiskiem poprzez rozmowę o wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, takich jak energia słoneczna i wiatru. Wyjaśniajcie dzieciom pochodzenie energii i dyskutujcie o różnych jej źródłach, takich jak słońce, wiatr, woda, paliwa kopalne i energia odnawialna.

Być wzorem do naśladowania Vorbild sein

Rodzice są najważniejszymi wzorami do naśladowania dla swoich dzieci w zakresie zrównoważonego zachowania w celu wspólnego ustanowienia świadomego ekologicznie stylu życia w rodzinie. Dzieci, od najmłodszych lat które uczą się dbać o środowisko, mogą czerpać z tego przez całe życie.

Przykłady dialogów - Dialogmuster

- Gdzie organizowane są projekty społeczne dla dzieci w ramach...?
Wo werden Gemeinschaftsprojekte für Kinder im Rahmen von ... durchgeführt?
- Jakie są wskazówki dotyczące wspólnej pracy w ogrodzie?
Welche Tipps gibt es für gemeinsames Gärtnern?
- Dlaczego posiadanie własnego obszaru w ogrodzie jest ważne dla dzieci?
Warum ist ein eigener Gartenbereich für Kinder wichtig?
- Jakie działania pomagają dzieciom zainteresować się przyrodą?
Welche Aktivitäten helfen dabei, Kinder für die Natur zu begeistern?
- Jak rodzice mogą pomóc dzieciom w bardziej świadomej konsumpcji?
Wie können Eltern Kindern helfen, bewusster zu konsumieren?
- Jak możemy wzmocnić więź dzieci z naturą?
Wie kann man die Naturverbundenheit von Kindern stärken?
- Jak można nauczyć dzieci ograniczania korzystania z produktów jednorazowego użytku?
Wie kann man Kindern beibringen, Einwegprodukte zu reduzieren?

**Kolejne egzemplarze niniejszej broszury można
zamawiać pod poniższymi adresami:**

**Sie können weitere Exemplare dieser Broschüre
unter folgenden Adressen bestellen:**

Niedersächsische Bingo-Umweltstiftung

Neues Haus 4
30175 Hannover
Telefon: (0511) 897 6970
info@bingo-umweltstiftung.de

Niedersächsische Lotto-Sport-Stiftung

Tiedthof I Goseriende 4
30159 Hannover
felek.gueler@lotto-sport-stiftung.de

Verlag für Kommunikation

Hellweg 1
44787 Bochum
Telefon: (0234) 68 54 91
ethemyilmaz@t-online.de

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ I OCHRONA ŚRODOWISKA - OTO JAK TO DZIAŁA!

- » Zrównoważona konsumpcja
- » Unikanie plastiku
- » Segregacja odpadów
- » Renowacja przyjazna dla środowiska
- » Oszczędzanie energii w codziennym życiu
- » Transport przyjazny dla środowiska
- » Ogrodnictwo przyjazne dla środowiska
- » Ochrona przyrody, lasy i woda
- » Działajmy razem!

NACHHALTIGKEIT UND UMWELTSCHUTZ – SO GEHT’S!

- » Nachhaltiger Konsum
- » Plastikvermeidung
- » Mülltrennung
- » Umweltfreundlich renovieren
- » Energiesparen im Alltag
- » Umweltfreundliche Mobilität
- » Umweltfreundliches Gärtnern
- » Naturschutz, Wälder und Gewässer
- » Gemeinsam aktiv werden!